

**ELŐFIZETÉSI ÁRAK:**

A kiadéhvatalban átvéve:  
 Egész évre — — — 16 kor.  
 Negyedévre — — — 4 c  
 Helyben káshas kordva:  
 Egész évre — — — 20 kor.  
 Negyedévre — — — 5 c  
 Vidékre postán szállítva:  
 Egész évre — — — 24 kor.  
 Negyedévre — — — 6 c

# TISZÁNTÚL

## POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a héti és  
 Hany utáni napok kivételével  
 Szerkesztőség és kiadéhvatal:  
 Nagyvárad, Apáczna-utca 2.  
 A szerkesztőség kátratok visszadáshoz  
 vagy megváráshoz nem vállalkozik.  
 Hirdetésekek és hirdetések a  
 kiadéhvatalhoz intézendék.  
 Egyes szám ára 5 fillér.

NAGYVÁRAD, márcz. 14.

### Talpra!

Nagy nap volt 1848. márczius 15-e; 55 év óta mást sem teszünk, mint ez egy napnak a vívmányait tépdessük s mégis maradt belőle.

Pedig ugyan messzire elmaradtunk a nagy idők, a nagy emberek mögött.

Daloljuk még ma is, ha a rendőrség passzust ad rá, hogy mindnyájunknak el kell menni. Persze, könnyű dalolni, mikor egyelőre biztosan nem kerül rá a sor. Pedig ha harczba nem is, de mennünk kellene a haza védelmére ma is. Van hazafias akció elég, egy hazafias nép megmentése, az iparos felkarolása, a földmives szípolvainak kipusztítása, a kereskedelem, a hadsereg megmagyarosítása mind regimentet keresnek, mindenik olyan eszme, hogy érte mindnyájunknak el kellene menni a vér nélküli küzdelembe... Hajh, de ma már a modern magyar óvatosan megkérdi előbb:

— Aztán hány százalék lesz a rebach?

Halljuk a Talpra magyart is. Gyönyörűen szavalja egy-egy diszmagyarba öltözött ifju, az embernek megdobban a szíve a hallatára s szinte kedve volna újra esküre emelni kezét, mint ama nagy napon: Esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk!

Nem bizony, nem leszünk, de azért mindig rabok vagyunk. Rabjai egy-egy

odavetett üres jelszónak, egy-egy parvenü szenedélynek. Ugyan ki az, a ki ma meg ne riadna, ha ráfogják a gyávaságot, mert nem hajlandó felebarátját lelőni, mint egy hitvány nyulat? Ki ne félne, ha kétségbe vonják lankadatlan liberálistusát? És ki ne ülne fel egy-egy szenedélynek? Hiszen ma már a gyilkosságtól kezdve a káromkodásig minden aljasságnak akad Lombrosoja, a ki napnál fényesebben bizonyítja, hogy a bűnös nem bűnös, hanem a társadalomnak szánalomra méltó áldozata. Rabok legyünk vagy szabadok? Rabok, üres frázisok rabjai s szabadok mindenféle szenedély kielégítésében. Talpra magyar, de csak óvatosan, nehogy más meglássa és idealizmust vegyen észre benned.

Ilyen körülmények közt 55 éve lehet itt az idő, mely int, hogy most vagy soha. Zágrábban a horvátok éppen tegnap emlegették Jellacsics utját Budapest felé; itt volna az idő megtanítani őket, hogy hát Budapesttől visszafelé melyik részére kapott magyaros hatvágást a nemes bán? Bécsben is, mikor az osztrák pártok elfújták egymás szidalmát, a sok szőlőszidás után egyesülnek testvéri összénekekben: a magyarok gyalázásában; itt az idő megtanítani őket, hogy a magyar nem türi a gyalázkodást. A katonai javaslatok a vállaink erősségét teszik uj próbára: itt az idő megmutatni, hogy az uj terhet csak uj erőforrások segélyével tudjuk elviselni. A tisztviselők éheznek; itt az idő, adjunk a munka mellé kenyéret is nekik. Itt az idő, most vagy soha... s a helyett a nemzet képviselétének egyik fele obstruál,

a másik fele mulat rajta, de nem veszi észre az idő sürgető szavát egyik sem. Most vagy soha? Egyezünk ki modernül 50 százalékra: majd holnap.

Ekközben a poéták ábrándozhatnak tovább róla, hogy a magyar név megint szép lesz, méltó régi nagy híréhez. Ábrándozhatnak, ehhez még nem kell rendőri engedély. Az egyik hirdetheti a 30 millió magyart, mikor a 10 milliót is nehéz ki-szófolni. A másik a 30 millió számára elfoglalhatja a Balkán félsziget összes kecskelegelőit, mikor már a Drávánál is tagadják a magyar államot, a Dunát a Novoje Vremja szláv folyónak kereszteli s a mi édes magyar Tiszánkat is Dakoromániába viszik Bukarestben. A magyar név megint szép lesz... csakhogy ehhez első sorban el kellene hessegetni a rátelepedett legyeket s ahhoz nagyon kényelmesek — vagy nagyon félénkek lettünk.

Nem kellemes dolog ezekkel foglalkozni. De mikor felvillan ez a hatalmas villám, a Talpra magyar, mely 55 éve lángba borította a magyart, mikor ez a villám nem állít ma talpra senkit, akkor lehetetlen el nem szomorodni. Nem állunk talpra, mert a sok hajlongás közben elfelejtettünk egyenesen állani is.

Csak egy áll ma is egyenesen: márczius idusának ideális fősége. Mint Noé bárkája a vízözön után, ugy áll e napnak eszményi emlékezete a letarolt közéletben. Áll és őrzi önmagát, önmagának nagy kincseivel, a márcziusi napok ideális gondolkodásával, hazafias lelkesedésével, önzellenességével. Áll és vár jobb

### A „TISZÁNTÚL” TARCZÁJA.

Gazd' uram válik.

Irta: Dr. Krüger Aladár.

Könn valaki nagy buzgalommal dörögli a eszmáját a lábtörő gyékényhez. Egyszer csak megszűnik a csoszogás és következik egy megilletődött torokköszörülés, miközben bizonynyal lekerült a kalap is a f-jről. Most egy percnyi csend: a csoszogó látogató bizonynyal a kalapját forgatja a kezében, mielőtt a kilincset megnyomná. Végre hallatszik a kopogás.

— Szabad!  
 Újabb csend, a mi annak a jele, hogy a látogató jónak látja odakiot még vagy kétszer megforgatni a kezében a kalapját. Egy bizonynyal, új torokköszörülés s aztán új kopogás.

— Lehet, no!  
 A félig kinyitott ajtón egy hegyesre pödört bajusz jóképtű gazdája, baroa arcú parasztgazda lép be. Mikor beteszi az ajtót, kétszer is megnézi, jól fogott-e a kilincs? Aztán beljebb fordulva, köszön illendően.

— Jó reggelt adjon az Uristen. Egészségére kívánom az éjszakai nyugodalmat, tekintetes úr.

— Köszönöm, hasonlóképpen. Mi jóban jár errefelé?

— Jóban? Már instálom, ha jóban járnék, akkor nem a tekintetes ügyvéd úrhoz járnék.

— Rossz fát tett a tűzre?  
 — Nem éppen, hanem azért igenis, a fa irányában járnék.

— Hat aztán mi baja van a fának?

— Nem a fának van baja, hanem nekem.

— Ugyan!

— Ugy ám. Az az én bajom, hogy nem a tűzre tettem a fát, hanem a feleségemre.

— Szóval megtűtötte a feleségét.

Azt éppen nem mondanám, hogy megtűtöttem, mert igazán szólva megvertem.

— Ejnye, olyan haragos ember maga?

— Nem én vagyok haragos, könnyörgöm, hanem az asszony olyan mérges természetű. Olyan volt az már lánykorában is.

— Hát akkor minek vette el?

— Hiszen ezt kérdeztem én is magamtól. De láttam, hogy más is ezt kérdi az esküvő után, így aztán csak megnyugodtam volna. Egy lakban evezünk, ha már kibírja, Isten neki, megpróbálom én is.

— De ha megnyugodott, akkor minek kapkodott mégis a fához?

— Azért, kérem, mert az asszony nem nyugodott. Ugy járt annak a nyelve, mint a haragú feltámadáskor, mikor két napot pihent.

### Kitünő saját termésű borok

kaphatók lakásomon üvegezten a következő áron:

	1 liter	0.7 liter	0.5 liter
1. Uj (palaczk nélkül) — —	frt 32 kr.	frt — kr.	frt — kr.
2. O. asztali, n.-várad, fehér	40		
<b>Finom fajborok:</b>			
(palaczkkal)			
3. Kadarka, vörösbör, ménesi	1	90	65
4. Cabernet, vörösbör — —	1	10	70
5. Sauvignon, fehér csemegebor	1	20	10
6. Ménesi aszú, vörös — —	1	2	50

Hogy finom *fajboraim* a n. é. közönség részére könnyebben hozzáférhetőek legyenek, a 3., 4., 5., 6-os számú fajokból 7-10 és 5-10 literes üvegekben *Uj. POPPER JÓZSEF* ur kereskedésében bizományi raktárt tartok, a hol is a jelzett boraim ugyanazon áron kaphatók, mint nálam.

10 üvegen felüli megrendelést házhoz is szállítok.  
 Saját termésű törköly-palinka és cognacomat is áruba bocsátom

## Molnár Lajos

Schlauch-tér 18. sz.

Telefonszám: 406.

időkre, a mikor nem röpke szavalt, hanem tett lesz ez a márcziusi szó: Talpra!  
Dr. K. A.

### A politikai helyzet.

Budapesti tudósítók jelentése szerint a képviselőház folyosóján beszéltek, hogy a király ő felsége a legutóbbi cercele alkalmával igen élesen nyilatkozott Zichy János gr. előtt az obstrukcióról. Határozottan kijelentette, hogy most nem ad semmi engedményt.

Ennek következménye volt, hogy a néppárt egy része már tegnap abba akarta hagyni az obstrukció támogatását, de Rakovszky István álláspontja ellensúlyozza azt.

## ORSZAGGYÜLES.

### A képviselőház ülése.

Budapest, márcz. 14.

**Elnök:** Apponyi Albert gróf.

A mult ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után

**László György** jegyző: Jelenti, hogy az interpellációs könyvbe Szűllő Géza interpellációja van bejegyezve a czukorkonvenczió tárgyában.

**Elnök:** Következik a napirend:

#### az ujonczjavaslatok

folytatolagos tárgyalása.

**Endrey Gyula** jegyző: Krasznay Ferencz. (Halljuk! a szélsőbalon.)

**Kubik Béla:** Csendet kértünk.

**Hentaller Lajos:** Ne kaszinózzanak odaát.

**Gabányi Miklós:** Megint börczének.

**Kubik Béla:** Bevárjuk a zárlatot, addig nem beszélünk.

**Endrey Gyula:** Mameluk kaszinó.

**Elnök:** (Csenget.) Csendet kérek. Különben is még egy bejelentést kell tennem. Fejérváry Géza báró gyengélkedést jelentett be s a szükség felvilágosítások megadásával Gromon Dezső államtitkárt bizta meg.

**Krasznay Ferencz:** A folyó vita nem a hadsereg harcképessége körül mozog, de a nemzeti érvényesülés kérdéseinek és gazdasági existenciánk megszilárdításának föltétele az. Ezért vette föl a harcot az ellenzék, melynek háta megett egységesen áll az egész nemzet.

(Ugy van! a szélsőbalon.) Egy császári, német hadseregben, melyet a magyar alkotmányhoz semmi sem köt, nagy veszély rejlik, mert akkor fordítottatik a nemzet ellen, amikor odaát akarják. A kérdés tehát mindenekelőtt az, hogy egy olyan intézmény részére, mely nemcsak érdekeinkkel teljesen ellentétben áll, hanem törvényeinkkel is homlokegyenest ellenkezik, lehet-e és szabad-e nekünk bármi áldozatot is meghozni?

**Ugron Gábor:** Nem lehet.

**Kubik Béla:** Nem szabad!

#### A képzelt nagyhatalmi állás.

**Krasznay Ferencz:** Andrássy Gyula és Tisza István grófok a nagyhatalmi állásra hivatkoznak. Nem ért velök egyet, mert a nagyhatalmat nem a hadsereg nagysága adja meg, hanem az országnak benső erőssége. — E benső erősség pedig az iparban, a gazdaságban rejlik. E tőkeszegény ország nagyhatalom nem lehet soha. Ezt maga Deák Ferencz is béhemerte, hiszen tiltakozott a nagyhatalmi politika ellen. Utódaik még a zsilipeket is elzárták előlünk, hogy valaha is azok lehessünk. Hiszen gazdaságilag állandóan lekötnék bennünket, ez pedig egyik föltétele lenne gazdasági kialakulásunknak. (Ugy van! a szélsőbalon.) Diplomáciánk maga rosszul fogja fel a nagyhatalmi politikát, mutatja ezt a Balkán-kérdés. Tévednek azok, kik azt hiszik, hogy Törökország már abban az állapotban van, hogy immár megérett a szétdarabolásra. Es tévednek azok is, akik kétségbe vonják a Balkán nemzetek jogosságát szabadság iránti törekvéseikben. (Ugy van! a szélsőbalon.) Ausztriában nyíltan hirdetik, hogy nekünk nincs jogunk a hadsereghez. Idézeteket olvas fel, melyek azt bizonyítják.

**Münnich Aurél:** Ez nem áll.

**Krasznay Ferencz:** Azt csak elősmeri Münnich ur, hogy ez így van, mikor idézem.

**Münnich Aurél:** Ha ön mondja...

**Krasznay Ferencz:** Andrássy Gyulával polemizálva közjogilag bírálja a hadsereget s kimutatja, hogy a magyar hadsereg létesítésének követelése törvényekbe van lefektetve, a magyar vezényszó behozatala pedig nem fából vaskariká.

**Kubik Béla:** Nem bizony.

**Szederkényi Nándor:** Se babiloni zür-zavar.

**Krasznay Ferencz:** A hadsereg intézményének történelmi méltóságára tér át és kimutatja, hogy Deák és társai sohasem akarták a centralis hadsereget becsempészni törvényeinkbe

a magyar hadsereg jelszava alatt. Ez a trójai faló meséje volna. Ekkora perfídiával nem meri vádolni Deákot és társait. (Helyeslés a szélsőbalon.) A közös hadsereg hogyan vonzhatná a magyar ifjúságot a katonai pályára, mikor jól tudja, hogy ott neki el van zárva az ut a haladásra. Hogy vonzhatná, mikor ilyen példák állanak előtte: a katonai schematizmus 47-ik oldalán **Julius Haynau** mint a Mária Theresia rend tulajdonosa szerepel. (Mozgás a szélsőbalon.)

**Ugron Gábor:** A bresciai hiéna.

**Krasznay Ferencz:** Hát szabad ilyen példát állítani az ifjúság elé?

**Sebes Dénes:** Elég gyalázat.

**Krasznay Ferencz:** Amint a kínaiak mesterségesen kicsinyítik lábukat, úgy a közös hadseregnél az eszméket szorítják össze.

**Ugron Gábor:** Vaskalap alá.

#### A „jó” kiegyezés.

**Krasznay Ferencz:** A miniszterelnök semmi célzt nem fog elérni, ha a képviselőházat fel is osztatja, a nemzet le fogja vonni két csalódásának konzekvenciáját. Egyik a katonai javaslat, másik a kiegyezés.

**Szell Kálmán:** Abban nem csalódik, mert az jó.

**Krasznay Ferencz:** Legalább 80-an azt ígérték a tuloldalalon választóiknak, hogy az önálló vámterületre szavaznak.

**Szell Kálmán:** Ha nem csinálunk jó kiegyezést. De ez iparilag és gazdaságilag is jó. (Zaj a szélsőbalon.)

**Krasznay Ferencz:** Ezután furának találja, hogy a liberális sajtó, mely az egyházpolitika idejében annyira dicsőítette a függetlenségi pártot, most haragszik rá.

**Szell Kálmán:** En nem haragszom.

**Fichler Győző:** Az a baj. Ha haragudnék, ott hagyná az állását. (Derűltség.)

**Krasznay Ferencz:** Határozati javaslatot nyújt be, küldjön ki a képviselőház egy 35 tagu bizottságot, mely a nemzeti sérelmeket a közös hadseregnél megvizsgálja s erről a Háznak jelentést tesz. (Zajos helyeslés a szélsőbalon. A szónokot számosan tövözlik.)

**Elnök:** Attérünk a kérvények tárgyalására. **Felkiáltások** a szélsőbalon: Szünetet kértünk.

**Elnök:** Az ülés rövidségére hivatkozva nem adhat szünetet.

**Fichler Győző:** A napirendhez kér szót. Az egész országban márczius 15-ikét ünneplik a szabadság ünnepeként, daczára a hivatalosnak deklarált ünnepre. Kéri, hogy hétfőn ne legyen ülés, mert a képviselők legtöbbször a kertületeikben lévén elfoglalva, nem érkezhetik vissza kellő időben. (Helyeslés a szélsőbalon.)

— Persze, a maga feleségének egy félnapot sem pihent a nyelve.

— Még egy félórát sem. Almában is velem álmodott...

— Hisz ez nagyon szép!

— Igen ám, de akkor is veszekedett.

Egyszer aztán nagyon megharagudtam s amugy csendességgel odaszóltam neki, hogy de már most nyelje le a nyelvét!

— Csendességgel szólt?

— Igenis, meg az öreg kampós bottal. Ettől aztán el is hallgatott az asszony három napra.

— Tán ágyba került?

— Egy kicsit. Két doktort is hozattam hozzá, azok is alig tudták bekötözni.

— Hohó! Ez már baj.

— Baj ám, mert azóta a feleségem még egy címet adott nekem: a gyáva gyilkost. Hát instálom ezt már én el nem viselem. Beperelem az asszonyt.

— Megbolondult kend? Hiszen akkor magát csukják bel! Hogy merete az asszonyt, a hites feleségét úgy megverni?

— Csak bizza azt rám a tekintetes úr. Tudom én, hogy van a bíró úrnak is felesége, az is egy ladikban fuldoklik velem. Aztán meg holló nem vájja ki a holló szemét.

— Hát ilyet hogy mer beszélni?

— Megkövetem, ha illetlent szólottam, de már én csak perlek. Elváltunk. Ha az asszony részegesnek, garázdának, falurosszának szidott

lenyeltem; voltam én mindenik legénykoromban. Hanem a gyáva gyilkosért elváltunk. Ilyet el nem viselt a familiában senki.

— Helyes. Ha már perelni akar, jó hogy idefordult.

— Hiszen tudtam én, hogy jó helyre jövök. Tekintetes úr bizonyította be a minap, hogy az a tolvaj Lőcsös Nagy Miska a legjobb ember a világon; azóta nem is merik egy lopásért sem fejjelenteni. Tekintetes úr megment engem a feleségemtől is.

— Már a mennyire tőlem telik. Milyen alapon akar a feleségétől elválni?

— Valami jó alapon. Azt már jobban tudja az úr.

— Rossz asszony a felesége?

— Nem jobb a többinél.

— Nem csalta meg magát?

— Már azt kérem nem ajánlanám neki.

— Nem hagyta el hűtlentül?

— Hiszen bár elhagyott volna!

— Nem itélték el 5 évnél nagyobb büntetésre?

— Engem igen, mikor megesküdtem az asszonnyal. Nyolcz éves már a rabság, ettől akarok szabadulni.

— Nem bántalmazta a felesége?

— Bántalmazni?

— No igen. Nem verte magát?

— Ejnye, hát azt hiszi a tekintetes úr, hogy akkor nem szégyelődék én most ideállani?

— Akkor pedig nem lehet elválni. Menjen haza és fizessen ügyvédi tanácsért tiz koronát.

— Tekintetes úr... nem merek hazamenni.

— Nem-e?

— Nem. Ha én azt mondtam, hogy elváltunk, hát már most el kell válnunk, mert annak muszáj történnie, a mit a férfi akar. Ha én most azt mondom az asszonynak, hogy nem lehet elválni, hát akkor pocséktá lesz előtte a becsületelem.

— Jó. Akkor küldje el az asszonyt, az beadhatja a válópert maga ellen, mert maga verte meg őt.

— Instálom, az sem lehet. Mert mért, azért mert akkor kerekedik csak felül az asszony igazán, hogy lám, az ő fütttyére válnak, nem az enyéme!

— Hát így aztán mit csináljunk?

— Eppen azért jöttem én is a tekintetes úrhoz, Mit csináljunk? ... No né! Ott az utcán jön a feleségem! Ide pislogat az ablakra...

Hallja az úr! mit pislog ide a feleségem? — Kendnek kell tudnia. Hátha kendet óhajtja?

— Dajszem engem nem ilyen szemmel szokott óhajtani!

— Hát akkor biztosan engem keres ő is. Válni akar ő is.

— Válni? Ott hagyni engem, a falu első

**Szell Kálmán miniszterelnök:** Nincs egy véleményen Pichlerrel. Márcz. 16-án a Ház sohasem szünetelt. Indítványozza, hogy a Ház hétfőn is tartson ülést.

A Ház többsége a miniszterelnök indítványát fogadja el.

**Endrey Gyula:** Majd rendezünk hétfőn felolvasást márcz. 15-ről.

**Hentaller Lajos:** Vagy szavaztatunk.

**Elnök:** Következik a kérvények tárgyalása.

## Ünneprontók.

Megemlékeztünk arról, hogy a nagyváradi polgárság ünnepét, a márczius 15-ike megünneplését egy-két kiskori szocialista apostol olyként akarja megfontani, hogy a munkásokat ellentüntetésre bujtogattja.

Hogy ez — daczára az egyik helyi krajczáros újság szombati számában közölt tiltakozásnak — mennyire igaz, annak fényes bizonyítéka az alábbi felhívás, amelyet tegnap délután kiragasztottak városzerte, s a mely felhívás egyrésze szószerint a következőképpen hangzik:

Polgárok, Munkások, Proletárok!

Ezen a napon jöjjetek a tiltakozó népgyűlésre, a melyen az igazság nevében állunk elétek. *A márczius 15-ikét nem szavazatokkal, szónoklatokkal, nem frázisokkal kell megünnepelni,* hanem az emberiség javai ellen intézett merénylet elleni tiltakozással.

*Azért ne menjetek a hazugság ünnepeire,* hanem jöjjetek el a Nagypiacz-térre.

Tiltakozzunk. Legnagyobb javunkról van szó, jelenjete meg márczius 15-én, délután 2 órakor a Nagypiacz-téren, a hol tiltakozó népgyűlést tartunk a következő napirenddel:

A katonai javaslatok és a parlament.

Ehhez csak annyi a megjegyzésünk:

Mi ez, ha nem egyenes hadüzenet mindazoknak, a kik márczius 15-ikét ünnepelni akarják?

S mert az, miként férhet össze a nagyváradi független és 48-as párt hivatalos lapjaként szereplő *Nagyváradi Friss Újság*-gal, ha ily minősíthetetlen nyomtatvány kibocsátóinak hasábjain teret nyit azért, hogy nyilatkozzanak?

És végezetül mit szól ahhoz újra és ismét a *Nagyváradi Friss Újság* kiadója, hogy a neve és czége alatt vezetett nyomdából ilyen

minősíthetetlen papirlapok kerülnek elé akkor midőn 24 óra választja el annak a városnak minden igazán hazafias érzelmű polgárát attól, hogy ünnepeljen?

A kérdés tisztázandó lenne. Mert vagy elveket, vagy semmit.

Nem az a kérdés, hogy klerikális-e egyszerűs mind valaki, csak és egyedül az, hogy ezért a földért, ezért a nemzetért dobog-e a szíve?

De kérdés, hogy megfér-e igaz hazafias meggyőződéssel az, hogy a kiáltványokat kibocsátó elemek a magyar társadalomban megtűressenek, sőt a polgárság és munkásság vezéréiként továbbra is szerepelhessenek?

Az ünnep szép, az ünnep harmonikus. Így gondoljuk és hisszük mi, akik már ma láttunk lobogókat nagyon sok épületen. De hogy diszkánt legyen, de hogy közönséges és utcai verekedésbe fulladjon ennek az ünnepnek minden fénye és szépsége, azon szemmel láthatólag sérényen munkálnak Vántusék és Ehrenfeldék.

Ugy véljük, talán ideje lenne már, hogy a *magyar sajtó* is felemelje a szavát és tiltakozzék ereje egész teljéből ez ellen az akció ellen, amely a legenyhébb kifejezés szerint is merénylet a magyar nemzet legfőbb kincse: nemzeti tradíciói és ideáljai ellen? —\*

## A Szigligeti-társaság közgyűlése.

— Pályadíjból ösztöndíj. —

Tegnap tartotta meg a Szigligeti-társaság ideai közgyűlését, melynek érdekességét és élénkséget a két év óta vajdó drámapályázat eldöntése adott.

A választmány minapi ülésén már határozott a kérdésben s a *Fegyver nélkül* és a *Sarolta* című darabok szerzőinek csak ösztöndíjjal indítványozta kiadni a 800 korona pályadíjat.

E határozat és indítvány a tegnapi közgyűlésen élénk vitát provokált, melyet végre is szavazással döntött el a közgyűlés. Elfogadva a választmány intencióját, úgy határozott, hogy a két relatív legjobb darab szerzői között mint ösztöndíjat, megosztja a 800 korona pályadíjat.

Igy tehát a pályázat érdemileg most is

csak meddő maradt s abszolút becsült munka híján a pályadíj ösztöndíjjá vált.

Es ez jellemző, hogy ne mondjuk természetes a mai színházi viszonyok között.

Ma színházi szenzáció kell. Szenzáció, a mi ha beűt, ezeket jövedelmez. Ezt hajszolják ma a hivatott drámaírók és a hivatlan színműgyártó mesteremberek.

A hivatásos írók tehát nem az abszolút irodalmi értékért, hanem igenis az üzleti értékért, a szenzációért dolgoznak. Nos — akkor kik fognak 800 koronás vidéki pályázatokra abszolút becsült drámát írni? Azok, akiknek még 400 forint is szenzáció, — szárnypróbálgató, tapogatózó írócskák, a kik ha már nem lennének azok, bizonyára nagyobb szenzációért dolgoznának.

A legnagyobb valószínűség szerint ez a tanulsága a vidéki meddő pályázatoknak.

Egyebekben a közgyűlésről részletes tudósításunk a következő:

**Jelen voltak:** Rádl Odön elnök, dr. Imrik Péter, Sipos Orbán, dr. Bodor Károly, Hoványi Géza, dr. Hoványi Gyula, dr. Vinkler Lajos, Bőszörményi Géza, Radó Ignác, dr. Agoston Péter, Láng József, Kovács S. János, Gábel Jakab, dr. Gyémánt Jenő, Berkovits Ferencz, Fehér Dezső, Edelmann Menyhért, Halász Lajos, Sas Ede, Várnai Ferencz, Marton Manó, Pap János.

Rádl Odön elnök 10 órakor megnyitotta a gyűlést.

A titkári és pénztári jelentések tudomásul vétele után

### a drámapályázat

került sorra. Rádl Odön elnök röviden összefoglalja a pályázat történetét s előterjeszti a választmány határozatát, mely szerint egyik beérkezett színmű sem érdemi meg a pályadíjat, s egyszerűsint indítványozza: mondja ki a közgyűlés, hogy a pályadíjat, mint ilyet, ki nem adja, másodsor, a díjra több pályázatot nem hirdet, hanem a 800 koronát mint ösztöndíjat az aránylag legjobb két mű szerzői között osszák meg.

Elsőnek Radó Ignác szól az indítványhoz. Hozzájárul, hogy mint pályadíjat ne adják ki 800 koronát, de nem helyeselheti, hogy a társaság mindenáron szabadulni akar a pályadíjtól.

Ha a két legjobb mű sem érdemi meg a pályadíjat, miért adják oda ösztöndíjjal, hiszen 800 korona nem mindig van rendelkezésére a társulatnak, s azt egyáltalán érdemtelen dolgokra pazarolni helytelen. Ugy tüntetné föl ez a társaságot, hogy már beleunt a sok kezdő munka bírálgatásába, s csak hogy egyszer már vége legyen, érdemtelenekek is kiadja a pályadíjat.

Indítványozza, hogy tüzzenek ki új pályázatot. Ez sokkal nagyobb buzdítás lesz az ösztöndíjakkal.

Berkovits Ferencz nem ért egyet Radó Ignácczal, indítványozza, hogy a relatív legjobb között osszák meg a 800 koronát.

Halász Lajos fejtegeti, hogy idejét multa az ilyen dráma-pályázat és kiváltkép pedig abszolút becs kikötése, hiszen folytonos színházi szenzációk egymásra czáfolnak dramaturgiai szempontból.

Indítványozza, adják ki a díjat az aránylag legjobbak: a *Fegyver nélkül* címűnek.

Dr. Hoványi Géza indítványozza, mondja ki a közgyűlés, hogy a jutalmazott műveket szerzőik kötelesek egy előadásra a Szigligeti-színháznak átengedni.

Sipos Orbán elfogadja a választmány javaslatát.

Dr. Imrik Péter reflektálva Halász Lajos indítványára, kijelenti: arra nézve a választ-

gazdáját? A ki úgy szerettem a hálátlant? No várj, majd hazamegyek én még!

— Várjunk csak. Mégis megpóbálom én ezt a válópert nyélbe sütni. Irja csak alá ezt a meghatalmazást.

— Hm. Aláírni? Bajos lesz.

— Bajos?

— Ühüm. Mert hát . . . izé . . . elfelejtetem a nagy beűket . . . Az az asszony! Megverem, ha előkapom!

— Ne beszéljen bolondokat. Irja vagy nem írja?

— Nem írom.

— Miért? Hisz az elébb válni akart?

— Most már nem válok.

— Most a felesége is válik.

— Epp azért.

— De hát legyen esze! Akkor könnyebben megy a válás.

— Már pedig abból nem lesz semmi. Az

asszony válik? No hát megmutatom, hogy azért sem válok! Istennek ajánlom!

— Hohó! Hát az ügyvédi díj a tanácskozásért?

— Tekintetes úrnak igaza van. En becsültes ember vagyok és fizetek. De elébb megkérdelem odalenn, hogy mit szól hozzá a feleségem? Az bizonynyal ellene fog szólni s akkor aztán becsülettel fizethetek. Megmutattam, hogy nálam az történik a háznál, a mit én akarok! Csak azért sem válok, mert az asszony válik! Csak azért is fizetek! Istennek ajánlom.

Csendesen beteszi maga után az ajtót s a mint a lépcsőn la san lehalad, a csizmakopogásba belemordul egy komor, méllázó hang:

— Megmutatom, hogy én vagyok az úr a portámon! Meg én! Csak lehessen . . .

Tisztelettel értesítjük a **butor-üzletünket**

n. é. közönséget, miszerint hálószoba-, ebédlő- és szalon berendezéseket, valamint Thonet-féle hajlított butorokat, ugyszintén asztalos és kárpitos munkák előállítását a legjutányosabb árszámítás és a legizlesebb kialakítás mellett elvállalunk. Ugyszintén az esztergályos szakba vágó munkálatok a legolcsóbb árszámítás és a leglekiismeretesebb kivitel mellett eszközöltenek, valamint az e szakmába vágó munkák szintén raktáron is tartatnak.

megnagyobbítva, a mai kor követelményeinek teljesen megfelelőleg, a legmodernebbül berendezésű, valamint Thonet-féle hajlított butorokat, ugyszintén asztalos és kárpitos munkák előállítását a legjutányosabb árszámítás és a legizlesebb kialakítás mellett elvállalunk. Ugyszintén az esztergályos szakba vágó munkálatok a legolcsóbb árszámítás és a leglekiismeretesebb kivitel mellett eszközöltenek, valamint az e szakmába vágó munkák szintén raktáron is tartatnak.

**Lukács Antal és Társai.**

ELSŐ NAGYVÁRADI  
asztalos-társaság

160 BUTORRAKTÁRA  
NAGYVÁRAD, Nagy-Teleky-utca.

mány már döntött, hogy mint pályadíjat nem adják ki a 800 koronát, s a közgyűlés csak a felett határozhat, hogy mint ösztöndíjat megosztja-e vagy sem.

Erre zajos vita fejlődött.

Az elnök felolvastatja az alapszabályok ide vonatkozó szakaszát.

Ezután Fehér Dezső Radó indítványát oda módosította, hogy tűzzenek ki új pályázatot s azon a relatív legjobbnak adják ki a díjat.

Hosszas, zajos vita után Rádl Ödön összegezve az indítványokat, elrendeli a szavazást. Radó Ignác indítványát nagy többséggel elveti a közgyűlés.

Ezután 9—9 szavazat esett a megosztásra és a Halász indítványára.

Rádl Ödön elnök a megosztás mellett dönt.

Igy tehát kimondotta a közgyűlés, hogy a *«Fegyver nélkül»* és a *«Sarolta»* című darabok között megosztják a 800 koronát.

A szerzők június 1 ig jelentkezhetnek.

Ezután az elnök beszámolt a Pálfi-féle újságíró ösztöndíjról, melyet a kiküldött bizottság Ady Endrének ítelt oda.

Sipos Orbán indítványára jegyzőkönyvi köszönetet szavaznak a dráma-bíráló bizottság és az újságírói ösztöndíj bizottság tagjainak.

Rádl Ödön indítványára dr. Váradi Antal, az országos színművészeti akadémia igazgatóját a társaság disztagjává választották.

A közgyűlés tárgysorozatát ezzel kimerítve, a tiszttakar megköszönve a bizalmat, lemondott.

A közgyűlés teljesen egyhangulag megválasztotta Hoványi Gyula dr. indítványára a múlt évi választmány jelöltjeit.

A tiszttakar és az újonnan leosztott bizottságok tagjai lettek:

**Tiszttakar:** Elnök: Rádl Ödön, egyhangulag. Alelnökök: Sipos Orbán, dr. Imrik Péter. Főtktár: Dr. Bodor Károly. Titkárok: Dr. Adorján Armin, Winkler Lajos. Pénztáros: Láng József. Ellenőr: Laszky Armin. Ügyész: Böszörményi Géza.

**Választmány:** Ritoók Emma, Szunyogh Lorándné, öz. dr. Személyi Kálmáné, Huzella Gyuláné, dr. Berkovits Ferencz, Csák Máté, Géczy Lajos, Hegyesi Márton, Hlatky Endre, dr. Hoványi Gyula, dr. Hoványi Géza, Huzella Gyula, Mezey Mihály, dr. Krüger Aladár, dr. Radó Ignác, Sas Ede, Sulyok István, dr. Várady Zsigmond, Fehér Dezső, Hajós Izsó, dr. Kecskeméti Lipót, dr. Márkus László, dr. Berkovits Miklós, dr. Dési Géza, dr. Gyémánt Jenő.

**I. Felolvasásokat és ünnepélyeket rendező bizottság:** Rádl Ödön elnök, Mezey Mihály h. elnök, Sipos Orbán, Sas Ede, Winkler Lajos, dr. Adorján Armin, Fehér Dezső, Rácz Mihály, Ady Endre, Halász Lajos, dr. Krüger Aladár, Marton Manó, ifj. Markus János, Papp János jegyző, dr. Váradi Ödön, Bíró János.

**II. Népkönyvtári bizottság:** Dr. Berkovits Ferencz elnök, dr. Adorján Armin h. elnök, Batori Ferencz jegyző, Sipos Orbán, Winkler Lajos, dr. Várnai Ferencz, dr. Edelman Menyhért, Auspitz Adolf, dr. Tóth Ferencz, Gábel Jakab, dr. Kovács S. János, Hlatky Endre, Sulyok István, dr. Grósz Menyhért, Lakos Lajos, dr. Szolcsányi Hugó, dr. Fodor Gyula.

**III. Számvizsgáló bizottság:** Csák Máté elnök, Huzella Gyula h. elnök, dr. Fodor Gyula jegyző, Géczy Lajos.

**IV. Pénzügyi (tag- és alapítvány-gyűjtő) bizottság:** Dr. Hoványi Géza elnök, dr. Várady Zsigmond h. elnök, dr. Sarkadi Lajos jegyző, dr. Schiff Ernő, Láng József, dr. Gyémánt Jenő, dr. Kurländer Ede, Nagy Márton, dr. Berkovits Miklós, Dús László, Ember György, dr. Konrad Márk.

**V. Pályamű bíráló bizottság:** Rádl Ödön elnök, dr. Imrik Péter h. elnök, dr. Bodor Károly, Sas Ede jegyző, dr. Hoványi Gyula, dr. Várady Zsigmond, dr. Berkovits Ferencz, Hegyesi Márton, dr. Kecskeméti Lipót, dr. Magyar Géza, dr. Agoston Péter.

**VI. Művészeti (kiállítás rendező) bizottság:** Dr. Radó Ignác elnök, dr. Hoványi Géza h. elnök, Huzella Gyuláné, Böszörményi Géza, dr. Várady Zsigmond, Sulyok István, Sas Ede, Mezey Mihály, Szunyogh Lorándné, öz. dr. Személyi Kálmáné, Ritoók Emma, dr. Agoston Péter, dr. Adorján Emil, dr. Dési Géza, Beznay Antal, Hajós Izsó, dr. Márkus László, dr. Némethy Gyula, Palotás Fausztin, dr. Persz Adolf, dr. Szolcsányi

Hugó, dr. Krüger Aladár jegyző, dr. Hoványi Gyula, Huzella Gyula.

A választás után Rádl Ödön elnök mondott köszönetet a tiszttakar nevében. A jövőre nézve nagyobb munkásságra és pártolásra kérve a tagokat, mert fájdalom, a társaság iránti érdeklődés megcsappant. A hatóságok különösen Nagyváradi városa oly nagy közönyt tanusít a társaság iránt, a mit a legkevésbé sem érdemelt meg. Széles körű akcióra szólítva tagtársait, a közgyűlést berekesztette.

## A város kérészava.

— Nagyváradi város memoranduma a kormányhoz. —

Mindjobban elviselhetetlen az a teher, amit az állam a vidéki városok nyakába varr újabb és újabb törvényekkel és rendeletekkel.

A városok által teljesítendő állami funkciók nemcsak megbénítják a városok egészséges fejlődését, hanem teljesen tönkre teszik anyagilag.

Pár év óta megindult a mozgalom a törvényhatósággal bíró városok között, hogy a közös veszedelem ellen védekezzenek, felemeljék kérés szavukat az államhoz, hogy a rájuk rótt terhek ellenében megfelelő támogatást nyújtson az állam.

Közös elhatározásból az összes városok képviselői tisztelegnek pár nap múlva, március 17-én a miniszterelnöknél, mint belügyminiszternél s átnyújtják a városok memorandumait.

Minden város külön-külön felterjesztésben mutat rá azokra a bajokra, a melyek sürgőssé teszik az állam segítő karjának kiterjesztését rájuk.

Rimler Károly nyújtja át Nagyváradi város memorandumát, amelyet nagy gonddal, igen szépen és ügyesen készített el dr. Istvánffy István városi aljegyző.

Az érdekes munkát, némi lényegtelen rész kihagyásával a következőkben adjuk:

### Nagyméltóságu

m. kir. Miniszterelnök és Belügyminiszter Ur!

### Kegyelmes Urunk!

A törvényhatósági joggal felruházott városok polgármesterei az 1901. évben Aradon megtartott értekezleten egyik legsürgősebb és legegyszerűbb feladatnak jelentették ki azon kérdés megoldását hogy a városok anyagi viszonyai mielőbb törvényhozásilag rendeztesse s az állami közigazgatás teljesítése folytán előállott terhes költségek a városok részére megtéríttessenek.

Ezen czél elérése érdekében tekintettel arra, hogy a városok létérdekét képezi az, miszerint anyagi viszonyaik mielőbb rendeztesse s az állami közigazgatás költségei megtéríttessenek — az értekezlet egyhangulag határozattal emelte azon javaslatot, hogy a városok a m. kir. kormányhoz intézzenek feliratot és azt közös küldöttség útján a Belügyminiszter urnak nyújtják át.

Nagyméltóságu m. kir. Belügyminiszter Ur!

Ha csak egy futó pillantást vetünk a törvényhatósági joggal felruházott városok polgármestereinek értekezletén hozott és fennebb említett határozatra, bizonyítva látjuk ebben azt, hogy a jelen esetben a városi szervezet éltető gyökerét megtámadó betegségről és annak gyógyításáról, — a városoknak életkérdéséről van szó.

Magyarország thjf. városai anyagilag túl vannak terhelve, súlyos terhek alatt nyögnek, mely terhek a városokat nemcsak fejlődésükben akadályozzák, hanem létezésüket is veszélyeztetik.

Es mi idézi elő ezen anyagi túlterhelést és annak következményeit? az, hogy az állam napról-napra több és több állami közigazgatási teendőt rak a városokra minden ellenszolgáltatás nélkül.

Fejetegeti azután a memorandum a városok történeti fejlődését, mai hivatását s rámutat arra, hogy a városok támogatása hazafias és közgazdasági szempontból állami közérdeket képez. Majd áttér arra a funkcióra, mit a városok az állami közigazgatás közvetítésével végeznek.

A köztörvényhatóságokról szóló 1870. évi XLII. t.-cz. mondja ki első ízben, hogy a törvényhatóságok feladatát az önkormányzaton kívül az állami közigazgatás közvetítése képezi, a mely rendelkezést az 1886. évi XXI. t.-cz. megismételi.

Ezen törvényes intézkedést az 1867. évben megindult új állami élet és az ez által előidézett állami feladatok növekedése hozta létre. Es jó lehet ezen rendelkezés a fennebb idézett törvények folytán törvényszerű ugyan, de ellenszolgáltatás nélkül sem a jog, sem az igazság elvével nem egyeztethető össze.

Tehát az állami közigazgatás közvetítése ellenszolgáltatás nélkül oly teher, a mely a városok önkormányzatának szabad fejlődését gátolja és így azok állami érdekből elhárítandók illetve a mennyiben az bármely oknál fogva teljesíthető nem volna, ellenszolgáltatás-képen a városok megfelelő segélyben, támogatásban részesítendőek.

Hogy a városok a jog és igazság elvénél fogva az állami közigazgatás közvetítésére ellenszolgáltatás nélkül nem volnának kötelezhetőek, ez következik az állami közigazgatás fogalmából is.

Feleslegesnek tartjuk jelen alkalommal a városok által végzett állami feladatokat egyenként felsorolni, mivel azok eléggé ösmeretesek. Mindazáltal engedtessek meg, egynéhány emmenter állami feladatra rá mutatni.

Ilyen teljesen állami ügyek:

1. a városok által teljesített katonai közigazgatás (administratív);
2. az állami adók kezelése, nyilvántartása, könyvelése, behajtása körüli összes teendők;
3. az állami anyakönyvvezetéssel járó terhek.

Lehet-e a jog és az igazság elvénél fogva követelni a városoktól, hogy ezen tisztán állami feladatok kiadásait teljes egészében viseljék?

Részben állami feladatok:

1. a közegészségügy adminisztrációja. Hiszen a városok a helyi közegészségügy érdekében vízvezetékek, utcák, terek rendezése, azok tisztán tartása, csatornázása, stb. által amogy is rendkívüli áldozatokat hoznak. Lehet-e még azt is kívánni tőlök, hogy a közegészségügyi rendszert, igazgatást is a városok lássák el, a személyzetet ők fizessék, kórházakat állítsanak fel stb. stb?

2. A közbiztonság, valamint a közrendészet tekintetében a városi rendőrség legnagyobb részben állami rendszert végez, büntügyi nyomozatokat, rendőri bíraskodást, toloncz ügyet, egyleti, sajtó ügyeket lát el.

3. A szellemi adminisztratív terén a népnevelés elsőrendű állami érdek képez. Ennek dacára a városok ezen igazgatási ággal is túl vannak terhelve, anyagi erejüket meghaladó áldozatokat hoznak. A népoktatásügy fejlődése pedig marad, mert a városok állami támogatás hiányában korlátozott anyagi erejük és egyéb közszükségleteik fedezése folytán képtelenek a népnevelés ügyét tovább fejleszteni. A városok különben e helyi kultur intézmények felállításával tőlük telhető nagy áldozatokat hoznak. Ott vannak a színházak, a muzeumok, könyvtárak stb. létesítése és fenntartása.

De nemcsak a nagyobb igazgatási ágakban, hanem a kisebb természetű ügyekben is a városokat jog és igazság ellenére megterhelve látjuk.

Ugy, hogy kimondhatjuk, miszerint a kormány rendeletek legnagyobb részben állami feladatok végzését tartalmazzák.

Ennek lehet tulajdonítani, hogy az állami közigazgatási teendők végzése folytán előálló kiadások a háztartásunkban fedezetet igénylő szükségleteknek immár csaknem 50 %-át teszik ki.

Mindezekből könnyen belátható sajnálatos eredmény az, hogy ezen rendkívül sok állami teendő végzése folytán a városi önkormányzati szervezet elsorvad, a városok az anyagi tönk, a csőd szélére jutnak, és hogy ennek mi lesz

a következménye? az már a fenebb előadottakból belátható.

De nemcsak az állami feladatokkal, az állami közigazgatási teendővel — ellenszolgáltatás nélkül való túlterhelés az, ami a városokat létezésük megvédése végett a közös akcióra indítja, hanem még azon sajnálatos körülmény is, hogy az állam a városok jövedelmi forrásait következetesen csontolja, azokat az állami szükségletek fedezésére kisajátítja s az állam a helyett, hogy a városokat segítené, támogatná s a fejlődés útjában álló akadályokat elhárítaná, éppen ellenkezőleg a létezéshez szükséges anyagi erőket gyöngíti.

Az 1888. évi XXXV. t.-cz. életbe lépett előtt ugyanis a városoknak a lakosság szaporodása a szükségletek növekedése által egyik folytonosan emelkedő bevételi forrását képezte az italmérési jog.

Ezt a biztos és emelkedő tendenciájú bevételi forrást az állam a városoktól elvonta, önmagának biztosította és állami kizárólagos joggá emelte.

Ezen reményekre jogosító jövedelmi forrás helyett az állam az 1888. évi XXXVI. t.-cz. által a városokat kártalanította ugyan, azonban a kártalanítás az italmérési jog értékének nem felelt meg.

Ezen törvény azonban legalább meg hagyott annyit, hogy a thjf. városok az állami italmérési jövedék tiszta jövedelméből 30, illetve 40%-os részesedést nyerjenek, mi által a városok a jövedelem természetes fejlődéséből legalább nem voltak kizárva.

Az 1899. évi VI. t.-cz. azonban megvonta a városoktól az italmérési jövedéknek törvényileg biztosított ezen emelkedő részesedését is.

A fenebbi jövedelemen kívül a városoknak tetemes bevételi forrását képezte az általuk egyezség útján megváltott cukor-, söradó és szeszitalmérési adó kezelése is. Ezen jövedelmet is elvonta az állam az által, hogy a fogyasztási adókat a termelési adóval egyesítette.

Az 1899. évi VI. t.-cz. 2. és 3. ik §-a az eddig szedett fogyasztási adópótlékok egy részét megszüntette s a városokat az elvesztett jövedelem pótlása czimén a bor-, hus- és szesz-fogyasztási adók után kivetendő városi pótlékok jogával ruházta fel.

Kárpótlás helyett tehát a polgárok újabb megadóztatása következett be s az által, hogy a szükséglet tárgyait képező cikkek rovattak meg újabb adóttal, a városi lakosságnak eddig is drága élelmézését még inkább megdrágította.

Az állam a köztisztviselőket és így saját tisztviselőit is kereseti adóval rózza meg, ezen adóztatási jogot azonban a városoknak nem adja meg. Pedig ezen jog kit-rjesztése által a városok, a hol a tisztviselők nagyszáma él, tetemes jövedelmet nyernének.

Sérelmesnek kell még jelezni azon körülményt is, hogy az egyes állami intézmények: laktanyák, igazságügyi palota, kórház, stb. felállítására alkalmasan az állam elnézni, sőt alkalmat ad arra, hogy a városok oly czéloból, miszerint ezen intézmények birtokába juthassanak, egymás ellenében anyagi erőjüket meghaladó versenyt fejtenek ki és áldozatokat hoznak.

Hátra van még a városok anyagi helyzetének pár szóval való jellemzése.

A városok anyagi erejét az önkormányzatból folyó és természetesen növekedő szükségletek teljesen igénybe veszik, a fenebb felsorolt és a városokra reáutalt állami feladatok végzése pedig azt teljesen kimeríti úgy, hogy ennek folytán a városok anyagi helyzete a legkedvezőtlenebb.

Jövedelmi forrásaik bedugulva, gazdasági válsággal küzdve, polgárainak adóztatási képessége a legmagasabb fokig feszítve, ezek jellemzik a városok háztartását.

Városok, a melyek ez előtt a közköltöt nem ismerték, ma súlyos közköltötvel kell megküzdniök.

Ilyen körülmények után a városok anyagi helyzetének a javítása tovább nem odázható el. Be kell következnie rövid idő alatt annak, hogy az állam a városokat az állami feladatok teljesítéséért megfelelő kárpótlásban részesítse, a városok fejlesztésére szolgáló eszközöket a rendelkezésükre bocsássa s az akadályokat elhárítsa vagy a városokat az állami feladatok végzése alól teljesen felmentse.

Belátta ennek a szükségét már maga a törvényhozás is.

Az 1899. évi VI. t. cz. 4 §-sa ugyanis már elismeri azt; hogy a városok pénzügyi helyzete tarthatatlan és azon segíteni szükséges és kimondja, hogy a városok pénzügyei törvényhozási uton rendezettni fognak.

Joggal várhattuk ezen törvényes kijelentés után, hogy a városok pénzügyei mielőbb rendezés alá kerülnek, — annál is inkább, mivel az 1899. évi VI. t.-cz. hatálya az 1901. évi december hó 31-éig terjesztetett ki.

A várva-várt rendezés azonban nem következett be, hanem e helyett az 1901. évi XVIII. t.-czek az 1899. évi VI. t.-cz. hatálya 1904. évi december hó 31-éig meghosszabbított s így azon jogos remény, hogy pénzügyi helyzetünk rendezettni fog, 3 évvel kitolatott.

Mindezek után törvényhatósági bizottságunknak 124—4033—1902 sz. határozata alapján felkérjük Nagyméltóságodat, méltóztatnék oda hatni, hogy a városok vagyoni viszonyai mielőbb, de legfeljebb azon idő alatt, míg az 1899. évi VI. t.-cz. hatálya tart, törvényileg rendeztessenek, az állami közigazgatás teljesítése folytán előállott terhes költségek pedig a városoknak megtérítessenek, avagy az állami közigazgatás terhei a városok vállairól egészen levétessenek.

Nagy-Várad, 1903-ik évi márczius hó 11-én.

Nagy-Várad thjf. város közönsége nevében:

Dr. Istvánffy István,  
aljegyző.

Rimler Károly,  
polgármester.

## A márczius 15-iki ünnepek Nagyváradon.

A szabadság, egyenlőség, testvériség kivívása, a szabad sajtó fölszabadítása napjának, 1848. márczius 15-ikének 55-ik évfordulóját fokozott lelkesedéssel, a nagy naphoz méltó fényes ünnepléssel meg ma Nagyvárad város társadalmának minden rétege. Különösen ünnepléssel az ifjuság, mely örök időre szívébe zárta dicső emlékeit, a márcziusi ifjak neveit, hős tetteinek emlékeit.

Az elemi iskolákban már tegnap megtartották az ünnepélyt.

A várad-olaszi i. róm. kath. elemi fiúiskolában délután 4 órakor tartották meg az ünnepélyt. Az osztálytanítók minden osztályban külön-külön a növendékek értelmi fejlettségéhez mért beszédben magyarázták meg a dicső nap, 1848. márczius 15. fontosságát s úgy előtte, mint utána a gyermekek hazafias dalokat énekeltek és költeményeket szavaltak.

Az újvárosi közs. elemi fiúiskolában délelőtt fél 9 órakor ünnepelték a szabadság dicső napjának évfordulóját. A megnyitó beszédet Vaday József igazgató tartotta s Bodnár János tanító magvas, hazafias érzéstől áthatott emlékbeszédet mondott.

A várad-olaszi-i közs. elemi fiúiskola ünnepélyén Rátkay József csoportigazgató meghívására a Nagyváradon élő 48-as agg honvédek is megjelentek. Könny csillogott a szabadságharcz élő alakjai szemében, hallva a szebbnél-szebb szavakat, szabad előadásokat a branyiszkói csatáról, Bemről, Gábor Aronról s a szabadságharcz többi nagy alakjairól. Hasonlóan szép ünnepély keretében áldoztak a 48-as események hőseinek az újvárosi (ör-utca) közs. elemi fiú- és leányiskola, a váraljai közs. elemi fiú- és leányiskola stb.

Ma, vasárnap reggel nemzeti színt lobogót lenget az enyhe márcziusi szellő, jelképezvén a magyarok nemzeti ünnepeit.

A mai nap programja a következő:

Délelőtt 10 órakor tartja meg ünnepélyét az állami főreáliskola »Arany János Önképzőkör« a következő műsorral:

Himnusz Enekl az ifjusági énekkar.  
Elnöki megnyitó, tarja Gottlieb J. VIII. o. t.  
Magyarok Istenel Várad Antaltól. Szavalja: Kardeván Károly dr. tanár.

Ocskay szerenád, előadja az ifj. zenekar.  
Talpra magyar! Szavalja: Harthman S. VIII. o. t.

Ne sirj, ne sirj Kossuth Lajos. Enekl az ifjusági énekkar.

Alom. Drámai költemény. Irta Haraszi Lajos.  
Személyek: Rajongó: Sipos S. VI. o. t. Petőfi: Várad J. VIII. o. t. Nemtő: Kovács I. VIII. o. t.  
Szózat. Enekl az ifjuság.

Ugyancsak d. e. 10 órakor a községi polgári finiskola tantestülete és ifjusága iskolai ünnepélyt tart az intézet disztermében. Az igazgató megnyitásban fogja méltatni az ünnepély jelentőségét, egyik felsőbb osztályu tanuló alkalmi felolvasást tart, többen hazafias költeményeket szavalnak: a kebelbeli énekkar pedig gyönyörű kardalokban fogja magasztalni a Szabadság születésnapját.

A főgimnáziumban 1/2 11 órakor lesz az ünnepély a következő programmal:

1. Kossuth-dal. Előadja az ifjusági zeneegyesület.
2. Elnöki megnyitó. Tartja Strébely Gyula VIII. o. t., ifjusági elnök.
3. Márczius 15-én. Ábrányi Emiltől. Szavalja Lukács Béla VII. o. t.
4. Ünnepi beszéd. Tartja Liszka Kálmán VIII. o. t.
5. Kurucz-nóták. Előadja az ifjusági énekkar.
6. Talpra magyar! Petőfítől. Szavalja Gróss Imre VII. o. t.
7. Kossuth-induló. Előadja az ifjusági zeneegyesület.

A nagyvárad Felső kereskedelmi iskola délelőtt 11 órakor a Kereskedelmi Csarnok disztermében rendezi hazafias ünnepségét.

### Délután.

A községi polgári leányiskola három órakor rendezi fényes kurucz-ünnepségét a Kereskedelmi csarnokban. B-lépő díj: számozott hely 1 kor., számozatlan hely 60 fill., állóhely 20 fillér. A két részből álló érdekes műsort már közöltük.

A Réti Népkör délután 3 órakor, a Gazdakör 4 órakor és a Katholikus Legényegylet öt órakor ünnepl.

### A polgárság ünnepe.

Kezdeté délután 4 órakor a Szent László-téren; az emelvény a szobor előtt a Sas felé nézve; a tribün előtt az iparos dalárda, jobbról Olasz felől az ev. ref. énekkar, Kert-utca felől a Katholikus Legényegylet dalárdája.

1. Himnusz. Enekl az összes dalárdákkal együtt az ünneplő közönség.
2. Nyitó beszéd. Tartja Szokoly Tamás.
3. Kossuth imája. Enekl az iparos ifjak dalárdája.
4. Talpra magyar! Szavalja Szarvasi S.
5. Harci dal. Enekl az ev. ref. énekkar.
6. Ünnepi emlékbeszéd. Tartja dr. Barabás Béla, Nagyvárad város orsz. képviselője.
7. Kurucz-dalok (Rákóczy-induló). Enekl a Kath. Legényegylet dal rdaja.
8. Márczius 15. Szavalja Oláh Sándor.
9. Tavasz elmúlt. Enekl az ünneplő közönség.
10. Ünnepi záróbeszéd. Tartja dr. Adorján Emil.
11. Szózat. Enekl az ünneplő közönség.

Kedvezőtlen idő esetén a polgárság ünnepe délután 4 órakor a Zöldfa nagytermében lesz megtartva.

Legutóljára lesz a kath. jogakadémia ifjuságának ünnepélye fél 6 órakor a gimnázium disztermében, a következő műsorral:

1. Hymnusz. Enekl: a jogakadémia polgársága.
2. Elnöki megnyitó. Tartja: *Szolcsányi Béla*.
3. Márczius 15. Jakab Ödöntől. Szavalja: *Géczy Imre*.
4. Ünnepi beszéd. Tartja: *Popity János*.
5. Előrel Tóth Kálmántól. Szavalja: *Péterffy Elemér*.
6. Nemzeti dal. Petőfi Sándortól. Szavalja: *Fényes Ödön*.
7. Szózat. Enekl: a jogakadémia polgársága.

### Este.

Este 8 órakor lesz a polgárság bankettje a Zöldfában, melyen mint halljuk, Nagyváradi polgársága impozáns számban készül megjelenni. A banketten dr. *Barabás Béla* képviselőnk is jelen lesz.

A nagyváradi sajtó külön társasvacsorával ünnepli meg a szabadsajtó felszabadulásának emlékét. A társasvacsora a *Karner*-vendéglő külön helyiségében fog lefolyni, s azon nemcsak a szerkesztőségek tagjai s a nyomdászok fognak résztvenni, amennyiben a sajtó barátai közül is számosan ígérték meg részvételüket. Az étkezés mindkét banketten étlap szerint történik.

## Katholikus Szabad Liceum.

Daczára a kellemetlen, locs-pocs időnek, a Katholikus Szabad Liceum tegnapi estélye ismét egy fényes sikert jelent az előadások ez idei sorozatában. A főgimnázium dísztermét ez alkalomra *Kiss Károly* kereskedő ur fényesen kivilágította, úgy hogy az estély minden akadály nélkül meg volt tartható. Nem volt akadály a kellemetlen idő sem, mert ennek dacára nagyszámu és előkelő közönség épp úgy szufolásig megtöltötte a termet, mint a matinékon.

Ritka élvezet volt az első pont, *Báthory Ferencz* kereskedelmi iskolai tanár felolvasása. A tudós tanár minden szünidőben nagy utat tesz, s már bejárta csaknem egész Európát. Oriási nyelvismerete, éles megfigyelő képessége segítségével rendkívül sok igen érdekes ismeret birtokába jutott, amelyekből egy-egy töredéket nyújtott tegnap a közönségnek. Három részből állott a felolvasás: Kopenhágtól Krisztiániáig, Krisztiániai emlékek és Finnországi uti emlékek. Egyik érdekesebb volt, mint a másik; *Báthory Ferencz* nemcsak merész utas, kitűnő nyelvtudós, éles szemű megfigyelő, hanem szellemes előadó is. Az érdekes uti rajzokat humorral és szellemmel fűszerezve adta elő; úgy hogy előadásában nemcsak tanulságot, hanem igaz élvezetet is talált a közönség. Előadás közben is többször végighullámozott a közönségen a tetszés moraja, végül pedig zajos tapsokkal és éljenekkel jutalmazta a tudós tanárt. Az érdekes uti képeket keddi számunkban kezdjük közölni.

Ezután *Frankó Sándor*, az ifju hegedűművész adta elő *Leonard* Katonai ábrándját. *Frankó Sándor* először szerepelt ezuttal a Katholikus Kör közönsége előtt s ezzel az első fellépésével egyszerre meghódította azt magának. Fialat kora dacára kész művész, a ki bámulatos biztonsággal kezeli a vonót; szinte beszélnek a hurok ujjai alatt; a legmerészebb futamokat játszva, biztonsággal adja elő s érzést tud önteni játékába. Természetesen a közönség viharos tapsokkal jutalmazta a kitűnő játékért; a tapsokból kijutott *Schmerhovszky* zongoratanárnak is, a ki a fiatal hegedűművészt zongorán kísérte díszkrétül. Músonon kívül ráadásul elő kellett még adniok *Hauser*: Adieu á Varsonie cz. művét.

Utolsó pont volt *Klusacsek* Margit k. a. éneke. A művészi ének barátja nagy élvezetet

találhat a k. a. énekében, a ki a szép hangot kitűnő iskolázottsággal egyesíti. *Mascagni* Parasztbecsületéből a Santuzza-áriát adta elő, művészetével elragadva a közönséget. Az énekhez mellő zongorakíséretet *Beleznay* Antal adott. Ráadásul néhány szép magyar dalt adott elő a művész, kit a rendezőség remek csokorral lepelt meg.

A jelenvőknek csak csekély töredékét sikerült összejegyeztünk a következőkben:

**Urhölgyek:** Brányi Józsefné, Brányi nővérek, Buhl Emilné, Buhl Ferké, Beleznay Antalné, Czipp Jolánka, Csordacsics Ferenczné, Csordacsics Miczike, Csányi nővérek, Ferdényi Olivérné, Ferdényi Ilonka, Frankó Endréné, özv. Grunwald Henrikné, Gyalokay Jenőné, Greftner Emmy, Hegedüs Gézané, Hegedüs Irén, Ilonka, Erzsike, Herkner Péterné, Herkner Elvira és Szidike, Jakobovits Ilonka, Justh Károlyné, Kutka Bella, Kovács Béláné, Kovács Emma, Középegy Emma, Keledi Jolán és Margit, Lukács Gusztávné, Papp nővérek, Peiser Károlyné, Peiser Sárika, Peterdy Etuska, Rozsly nővérek, Sebessy Béláné, Sebessy Erzsike, Stark Róza, Szmazsenka Ernőné, Szemes Ilonka, Szentlélek Kálmán stb. stb.

**Notabilitások:** Palotay László preláus, Grócz Béla, Fetser Antal kanonokok, Novotny S. Alfonz, Papp Oszkár, Beersinn Károly (Mitán, Oroszország), dr. Kovács S. János, Böszörményi Géza, Tóth Márton, Vidovich Béla, Vinkler Lajos, Beleznay Antal, Imrik Gusztáv, Makucz Ernő, Lopusny Gyula, Frankó Endre, Szemes Imre, Pálffy Béla, Szemethy Géza, Pálffy Gyula, Justh Károly, Smetka Ödön, Dús László, Sebestha Hugó, dr. Vucskics Gyula, Kiss Kolos, Kovács Béla, Gyalokay Jenő, Martoncsik, Kiss Kálmán stb.

## UJDONSAGOK.

### TAJEKOZTATO.

- Márcz. 15. A közs. polgári leányiskola kurucz-ünnepélye a Csarnokban.
- Márczius 16. A Kereskedelmi és Iparbank alakuló közgyűlése d. u. 4 órakor a Kereskedelmi Csarnokban.
- Márcz. 16. A nagyváradi gőzmozdonyu közuti vaspálya r. t. közgyűlése d. e. 10 órakor.
- Márczius 18. A vármegye tavaszi közgyűlése.
- Márczius 22. A Biharmegyei és Nagyváradi Nőegylet közgyűlése.
- Márcz. 22. A hegyközség közgyűlése d. e. 11 órakor a városházán.
- Márcz. 22. A kath. főgimnázium ifjuságának matinéja d. e. 11 órakor.
- Márcz. 22. Az ügyvédi kamara közgyűlése d. e. 10 órakor a városháza nagytermében.
- Márcz. 22. A zeneiskola hangversenye d. u. 8 órakor a közs. polgári fiúiskolában.
- Márczius 27. A gyermekmenhely építése ügyében árlejtés a városházán d. e. 12 órakor.
- Márcz. 29. Kath. Szabad Liceum előadása.
- Apr. 18. Kath. Szabad Liceum zárünnepélye.

\* **Személyi hir.** *Radnai* Farkas felszentelt püspök, aki a pápai koronázási jubileumra Rómába utazott s azon részt vett, olaszországi utjából tegnapelőtt hazaérkezett.

\* **Zeneiskola hangversenye.** A nagyváradi zenekedvelők egyesülete által létesített és fentartott nyilvános zeneiskola XII-ik — a jelen tanévben első — hangversenyét folyó hó 22-ikén — vasárnap — d. u. 3 órakor az egyet helyiségében (Nagy-piaczter, közs. polgári fiúiskola épület. II. em. 31. ajtó) rendezi, melyre a t. szüléket és érdeklődőket ezuton hívja meg az iskola igazgatósága.

\* **A drámapályázat nyertesei.** A tegnapi nap folyamán hamarosan kitudódott, kik rajtöznak a Szigligeti-társaság drámapályázatának két megjutalmazott színműve mögött. A boldog szerzők egyikének neve sem ismeretlen közönségünk előtt. A mint értesülünk, a *Fegyver nélkül* cz. vigjáték szerzője *Lovassy* Andor, a *Sarolla* című drámáé pedig *Géczy* István, az ismert fővárosi népszínműirő.

\* **Barabás Béla** választói között. *Barabás* Béla, Nagyváradi város országgyűlési képviselője a ma déli gyorsvonattal érkezik meg Budapest felől, hogy a márczius 15-iki ünnepségeken részt vegyen. Fogadtatására hívei közül számosan mennek ki a vasúthoz, hol *Szokolay* Tamás, a függetlenségi párt elnöke fogadja. Megjelenik a fogadtatásnál a *Barabás*-asztaltársaság is, melyre vonatkozólag a következő felhívást bocsátotta ki az asztaltársaság elnöksége:

Tisztelettel felkérjük a *Barabás*-asztaltársaság összes tagjait, hogy ma, azaz vasárnap d. e. a vasútnál leendő fogadtatás végett a Széchenyi szállodában minél nagyobb számban gyülekezni sziveskedjenek. A jelvények ugyan ott vehetők át. A *Barabás*-asztaltársaság.

\* **A városház építése.** A nagyváradi új székház építésére felügyelő bizottság tegnap délután ülést tartott *Rimler* Károly polgármester elnöke alatt, *Bordó* Ferencz, *Darvassy* Lajos, *Komlóssy* József, *Dús* László, *Mezey* Mihály, *Varró* Domokos, *Száhlender* Károly, *Guttman* József, *Szarill* Ferencz, *Weimann* Béla, dr. *Vucskics* Gyula, *Csordacsics* Ferencz, *Köszeghy* József, ifj. *Rimanóczy* Kálmán és dr. *Dőri* Ferencz jelenlétében. A városház villamos berendezésére beérkezett pályázatokat vették első sorban tárgyalás alá. A benyújtott ajánlatok és rajzok között legszebbnek találta a bizottság a *Zellerin M.* czég ajánlatát, azonban ez rendkívül drága, s ezért mellőzték. A *magyar fényár és lámpagyár* r. t. ajánlatát találta a bizottság legmegfelelőbbnek, s a városi székház stíljához illőnek, s ezzel kötik meg a szerződést. Az összes berendezés 16700 koronába kerül. Felmerült a kérdés, hogy szükséges-e a tetőzetet a 3-80 m. magas szellőztető készülék (Laterna.) A bizottság ennek szükségét kimondotta. A miniszter által jóváhagyott tervzetben különben is benne van ez a készülék. A költség kifizetése a leszámolásnál kerül döntésre. Végül a benyújtott kereseti kimutatásra 22,000 koronát kiutaltak, s ezzel már 365,000 koronát utalt ki a városház építésére ifj. *Rimanóczy* Kálmán építésznek a bizottság.

\* **Lázár Béla** dr. Nagyváradi. Városunk jeles fiatal aesthetikusa, aki legutóbb a velenzei és több budapesti műkiállítás rendezésében, legfőképp pedig a csaknem tíz áldozatává lett *Paál* László-gyűjtemény összehozása és bemutatása által aratott nagy sikereket és miniszteri elismerést: a váradai műtárlat rendezőségének felkérését elfogadta és a tárlat tartama alatt egy népszerű művészeti előadást tart ily czimmel: »Hogy kell a tájképet nézni?« Az érdekes előadásra, melyre a tárlat állandó jegyei érvényesek, már most felhívjuk a közönség, dr. *Lázár* tisztelői s az egész műértő közönség figyelmét.

\* **A kisiparosok kijátszása.** Évek óta hangoztatjuk a panaszt a kisiparos hanyatlásáról s találgatjuk a módokat, a melylyel ezt az osztályt ismét talpra állítani lehetne. Évenként milliókat ad ki az állam a katonaság ruházati felszerelésére és ebből a kisipar mit sem kap, hanem mindenféle fufanggal külföldi nagy vállalkozók kezébe jut a szegény magyar nép által kiizzadott milliók özöne. A kisiparosok érdekében megindított mozgalom elől a közös hadügyminisztérium és ennek szolgálatkés alosztálya: a m. kir. honvédelmi minisztérium sem térhetett ki s hogy vakoljon a magyar, meghirdetik, miszerint ennyi és ennyi katonai bakkancs és más ruha szállítását biztosítják a magyar kisiparosok részére. Ez azonban csak szemfényvesztés, mert a gyakorlatban semmi értéke nincsen. Jaj annak a kisiparosnak, aki hozzá jut az ilyen munkához. Annyi gáncsoskodásnak van kitéve, hogy

még egyszer nem kér a munkából. Még örüljön, ha ennek fejében nem marad a nyakába az iparcikk. Itt van kéznél egy példa, hogy miként játszik ki a magyar kisiparosokat. A miniszter meghirdette a pályázatot a kisiparosoknak fenntartott 10,000 pár katonabakancsra. *Stagl* Kálmán nagyváradi cipész is pályázott 1000 darab elkészítésére. Az eredmény pedig az lett, hogy 20, mond husz pár bakancs szállítását kapta meg. Ezt persze nem fogadta el, mert minta beszerzése és más költségek többe felemészténének, mint a mennyi haszna lenne az iparosnak. Es így van ez az egész országban. A kisiparosok a csekély 10—20 pár cipő elkészítését nem vállalják el s az így visszamaradt 10,000 párral aztán tömik a nagy vállalkozó zsebét s a látzatnak is elég van téve. Vajjon meddig tűrik még ezt a komédiát.

\* **Halálozás.** Egy köztisztelőben álló iparos családot döntött mély gyászba egy tisztességes matróna idősb. *Oser* Jánosné halála. Az elhunyt derék öreg nő 81 évet élt s halálát férje, gyermekei, nagyszámu unokái és dédunokái gyászolják. Temetése ma, vasárnap délután 3 órakor lesz a Bem-utcai (azelőtt Kisteleky-utca) gyászháztól. Béke hamvaira!

\* **A váradi olasz-i plébánia-templom építése.** Körülbelül két évvel ezelőtt, közbiztonsági érdekekből lebontották a váradi-olasz-i plébánia-templomot, s azóta a váradi-olasz-i r. kath. hívek lelki szükségleteit a premontrei-rend templomában látja el az egyház. Boldogemlékü bibernokunk élete utolsó hónapjaiban foglalkozott újja építésével, de tervének megvalósításában megakadályozta váratlan halála. Az árván maradt püspökség javadalmainak rendezésére kiküldött miniszteri biztos felterjesztésére a kultuszminiszter jóváhagyta a templom felépítését. Ifj. *Rimanóczy* Kálmán műépítész elkészítette a terveket s *Géczy* Lajos uradalmi főtiszt tegnap azokat benyújtotta Nagyváradi város tanácsához, az építési engedély megadása céljából. — A diszes új templom építéséhez még most tavasszal hozzákezdének s a jövő évi május hónapban Isten dicsőségére és a hívek üdvösségére átadják magasztos rendeltetésének a rég sóvárogva várt új templomot.

\* **Nemzetiségi sajtópör.** Turócszentmártonból írják: E hó 21-én lesz Urbán Szvetozár két rendbeli sajtópörében a főtárgyalás a budapesti sajtóbírósa előtt. Ezenkívül ugyancsak két sajtópörben folyik a vizsgálat *Novák* Antal szedő ellen. Most ugyanezen *Novák* Antalnak a Nar. Nov. folyó évi 6-iki és 11-iki számában megjelent két közleménye miatt emelt panaszt a kir. ügyészség, amely közlemények izgatást tartalmaznak a magyar nemzet ellen. Ugyancsak pert indított a kir. ügyészség a Liptó-Rózsahegyen megjelenő *Obzor* című gazdasági lap ellen egy közleménye miatt, a mely szintén izgatást tartalmaz a magyarság ellen.

\* **A házikezelés vagy a vállalati rendszer?** *Köszeghy* József városi főmérnök dicsőretek buzgalommal egymásután teszi meg a tanácshoz előterjesztéseit a különböző városi ügyekről. Legutóbbi terjedelmes előterjesztésében a törvényhatósági közutas és a kövezetvám alaphól fentartott városi utak jókarba helyezését sürgeti s kiterjeszkedik benne az utakra szükséges fedanyag mikénti szállítására. Kimutatja, hogy még ez évben mily mennyiségű fedanyag szükséges s ha ezeket ez évi október hónapig nem szállíttatja az utakra a város, nem vállal felelősséget az utak jókarba hozásáért. Rátér ezután arra az újabb rendszerre, hogy a város jelenleg házikezelésben, a saját igájával végezteti a sár- és kavicsfordást. A városi igákat mostani működésükben nem

tartja eléggé mozgékonyoknak, azok, szerinte, nincsenek eléggé kihasználva. A szükséges fedanyag szállítására a városházán egy tanácskozás tartását látja szükségesnek a főmérnök. Egy évi próbát tart szükségesnek, hogy kipróbálják a város igákat, képesek-e ellátni, a többi teendők mellett, a várost a szükséges fedanyaggal. Ha igen, úgy végleg állapítsák meg a házikezelést, ellenesetben teljes erővel az igák ellen lesz s a fedanyagnak vállalkozók által leendő szállítását kívánja. — A multak tapasztalatai után ez utóbbitól félünk.

\* **Felhívás az építető közönséghez.** Van szerencsénk a tisztelt építető közönséget figyelmeztetni, miszerint az építő ipartársulat határozatilag kimondotta, hogy ezentul egy tagja sem fog tervet vagy költségvetést díjtalanul készíteni csakis a törvényesen megállapított díjakért. Es egyben felkéri a t. építető közönséget, hogy ezután építési engedélyekhez kötött munkálatokat csakis jogosult építővel végeztesse, mert ellenkező esetben az építő ipartársulat a munkafolytatását mulhatatlanul beszüntetett, mivel minden egyes építkezés kerületi felügyelőkkel szigorúan ellenőriztetni fog. Tisztelettel: elnök: *Rendes* Vilmos, alelnök: *Rimanóczy* Kálmán, igazgatóság: *Madarász* Gyula, *Gábor* János, *Jenei* Imre, ifj. *Kesztyüs* János, *Gutman* József, pénztárnok: *Hann* Lajos, titkár: *Bányai* József, helyettes: *Lánczy* József, felügyelő bizottság: *Sztarill* Ferencz, *Veiman* Béla, *Köblös* Ferencz, kerületi ellenőrök: *Gazdag* György, *Balcsó* István.

\* **Polgári iskolai tanítóból jogtudor.** Közlebb avatták föl jogtudorrá a budapesti egyetemen *Ozsváth* Jánost, a paksi polgári iskola tanárát. Mint ev. reform. hitvallásu népiszkolai tanító kezdte meg életpályáját a biharmegyei Kismária község ev. ref. iskolájánál. Később meggyőződését követve a kath. vallásra tért vissza, miért is meg kellett válnia az ev. ref. iskolától. Ezután a nagyváradi I. szertartásu egyházmegyében nyert kántor-tanító állást. Folytonos önképzéssel megszerezvén a polgári iskolai tanítói képesítést, a paksi polgári iskolán nyert állást és óriási szorgalmával és akaraterejével rövid idő alatt a kalocsai főgimnáziumban a felsőbb osztályokból levizsgázott és érettségi vizsgát tett. Maga a tudós Rosty tanár mondotta, hogy olyan érettségi magyar írásbeli dolgozat, mint *Ozsváthé* volt — még nem fordult meg a kezei közt hosszasan tanári működése alatt. Az érettségi elvégzése után óriási magán elfoglaltsága dacára egymásután nagy sikerrel tette le a jogi vizsgálat, míg végre a tudori rangfokozatot elérte. Megjegyezzük még, hogy ily óriási munka mellett, mit végzett, mindig volt ideje a kath. egyleti életben is tevékenyen részt venni s azok felvirágoztatásán munkálkodni.

\* **Kivándorlás.** Turóc-Szent-Mártonból írják: A kivándorlási láz egyre fokozódik és csapatokban utaznak a költözködők. Most már egyedül álló nők, családok anyák, cselédek stb. is kivándorolnak. A ruttkai állomáson nyolcz állítólag Poroszországba igyekvő embert tartóztatott fel a csendőrség, a kik utlevél nélkül utaztak. A mezőgazdák aggódnak, hogy ma-holnap cselédszükség áll be, a minek különben már most is érezik hatását.

\* **Szilágyi-reminisczenziák** A Sturm-banketten se vége se hossza nem volt a sok reminisczenziának. Ott mondták el a következők történetét is:

Szilágyi Dezső igazságügyi miniszter korában valami félhivatalosan megírandó dolgot magyarázgatott Sturm Albertnek, a ki a szakgatott előadást nyomban igen tetszetős formába öntötte. A sikerült kommunikál ezután ezekkel a szavakkal nyújtotta át Szilágyinak:

— Mégis csak nagyobb dolog valamit jól megírni, kegyelmes uram, mint egyszerűen elmondani!

— Nohát ebből ie meglátszik, hogy maga asidó — mordul reá Szilágyi.

— Miért? — kérdi Sturm megütközve.

— Hát azért — fakadt ki Szilágyi — mert szemtelen; a mire Sturm így válaszolt:

— Kegyelmes uron meg viszont meglátszik, hogy református.

— Miért? kérdezi most Szilágyi.

— Azért — vág vissza Sturm — mert háládatlan.

\* **Ehunyt gyermek.** Weisz Gyula ékszerész 4½ éves kis leánya: Erzsike elhalt. Temetése ma, vasárnap délelőtt fél 11 órakor lesz a Szacsavay-utczai 89/7. sz. háztól.

x **Mindenki tudja,** hogy a Mauthner-féle impregnált takarmányrépamag a legnagyobb termést adja, hogy konyhakerti magvaiból a legjobb főzelék és zöldség terem és hogy virágmagvaiból fakad a legszebb virág. Szóval a Mauthner-féle magvak a legjobbak, készletei a legnagyobbak és árai igen olcsók. 158

Tavaszi újdonságok megérkeztek

**Roth M. utóda**

kalap és uri divat üzletébe.

Férfi, női, gyermek cipők, férfi és női kalapok nagy választékban.

Szines és fehér ingekben nagy raktár és méret után is készíthetők. 192.

x **Mindenkinek** saját érdekében ajánljuk, hogy tekintsen szét az újonnan megnagyobbított Amerikai áruházban, Fő-utca (Bazár-épület), a hol most remek nagy rőfős raktár lett berendezve s annak kirakatai figyelmet érdemel.

## SZÍNHÁZ.

### HETI MŰSOR.

**Vasárnap:** d. n. Csepütrágók, este: Ünnepi előadás. Ünnepi nyitány. Talpra Magyar. II. Rákóczy Ferencz fogsága.

**Hétfő:** Baba, (Hegyi Aranka búcsufellépése, bérletszűnetben, rendes helyárrakkal.)

**Kedd:** Jack és Bob operette, itt először.

**Szerda:** Uff király, operette.

### Lili.

— Hegyi Aranka fellépte. —

Mégis csak Hegyi Aranka az igazi Lili. Evek óta játsza ezt a szerepet sikerrel, mindenik siker az idő haladását jelenti, de azért az igazi Lili mégis csak Hegyi Aranka. Lehet, hogy más csengőbb hangon éneklhet, hogy más több kacérsággal játszsza, de azért az igazi Lili mégis csak Hegyi Aranka.

Mert talán senki sem tud ebben a szerepben annyi érzést átcsillogtatni, mint Hegyi Aranka. A hogyan különösen a II. felvonás három gyönyörű dalát, főleg a Lili-keringőt elénekelte, az egymaga megérte a felemelt helyárrakat. Az egész közönség lélegzetét visszafojtva hallgatta ezeket a mindig úde és mindig szép énekszámokat s végül tapsviharral fejezte ki elismerését. Az éneken átsugárzó bensőség ragadta meg a nézőt s ez fejezte ki a tapsokban azt, amit fent megirtunk: hogy az igazi Lili még ma is Hegyi Aranka.

Mellette az itteni szereplők közül Pintér, Tóth Elek és Bérczi arattak szép sikert. A zenekar azonban, dacára eddigi tagadhatlan haladásának, még mindig nem áll feyelmezettség dolgában a kellő színvonalon, mint tegnap Hegyi Aranka énekének kíséreténél kitént.

Közönség szép számmal. —r.

**Március 15.** A nemzeti ünnep alkalmából díszelőadás lesz ma a Szigligeti-színházban. Délután a gyönyörű zenéjét, kedves *Csepürágók*-at mutatják be a délutáni közönségnek, este pedig ünnepi nyitányral, a *Talpra Magyar* lelkesítő hangjai után teljes kivilágítás mellett. **II. Rákóczy Ferencz fogsága** kerül színre az egész személyzettel.

**Hegyi Aranka búcsuja.** Holnap, hétfőn búcsuzik a nagyváradi közönségtől **Hegyi Aranka**, az ország első játékművésznője, a kiváló énekesnő. A *Csigánybáró* helyett mivel ruhái nem érkeztek meg, egy másik briliáns s az ő nagy művészeti egyéniségéhez méltó, híres szerepét, a *Baba* Lancelotját, a novicius barátot mutatja be és játszik meg **Nagyváradon**, úgy hogy még a nagyváradi közönség nem láthatta. Az előadás bérlet-szünetben, rendes helyárral megy.

**A heti műsor.** A színházi előadások e heti műsora csütörtökig van egybeállítva. **Hegyi Aranka búcsuja** után kedden premier lesz a színházban. *Jack és Bob*, egy kedves amerikai táncoperettet mutatnak be, amire már régen készül nagy ambícióval az énekes személyzet. Szerdán a nálunk rég nem látott *Uff király* vig operette kerül színre. Mindkét darab megismétlése s műsoron tartása továbbra marad, ettől tartózkodott most az igazgatóság a nagyvásárra és a vármegye közgyűlésére beözönlő vidékiek iránti tekintetből. A hét végére ismét érdekes vendégszereplés van kilátásban, melyre nézve még folynak a tárgyalások s ezért nem volt a hét teljes műsora megállapítható.

## Szigligeti-Színház.

Folyószám 177.

Bérlet 154 sz.

Ma vasárnap, 1903. március 15-én:

Délután 3 órakor félhelyárral:

### Csepürágók.

Operette.

Este 7<sup>1/2</sup> órakor rendes helyárral:

### II. Rákóczy Ferencz fogsága.

Színmű.

#### SZEMÉLYEK:

Zrinyi Ilona	— — — —	Somogyiné N. Julia
Ferencz, fia	— — — —	Kovács Lajos
Károly, hesseni fejedelem	— — — —	Bognár J.
Amália, leánya	— — — —	E. Kovács Mariska
Kolonits, esztergomi érsek	— — — —	Szatmáry Arpad
Longuevall, kapitány	— — — —	Szarvasi Sándor
Lehman Godfrid	— — — —	Tóth Elek
Olivér, őcsacse	— — — —	H. Novák Irén
Páter Knitellus, jezsuita	— — — —	Krasznay Andor
Gróf Bercsényi Miklós	— — — —	Peterdy Sándor
Nótárius	— — — —	Bérczi Gyula
Solári, parancsnok	— — — —	Perényi József

**HELYÁRAK:** Nagypáholy 7 frt. földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint! Zsolye 1 frt 50 kr. Kórszék 1 frt 20 kr., Támlászek, 1 frt. Erkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr. Erkélyülés oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártszék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., Diák és katonajegy a földszintre 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy szinlap 10 kr.

Jegyek előre válthatók színház jobb oldalán, a bérházzal szemben, d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás 7 órakor

A holnapi előadásra jegyek már d. u. 3 órától előre válthatók.

Kezdeté fél 8 órakor, vége 10 órakor.

Holnap hétfőn, március 16-án:

F. Hegyi Aranka urnőnek,

a budapesti Népszínház kiváló énekművész-művésznőjének utolsó felléptével.

### A B A B A.

Operett.

## NYILTTER.

Szabott árak!

# China-ezüstgyári raktár

Nagyvárad, Bémer-tér.

Ajánlja a most érkezett, 1903. év mintákban dusan felszerelt raktárát, u. m. étszerek, asztalterítékek gyertya- és karos gyertyatartók, tálcák, asztal- és gyümölcsállványok, disztárgyak művészies kivitelben. Nászajándékok, verseny és jubileumra alkalmi tárgyak stb. Vendéglő-, szálloda- és kávéházberendezések a legszolidabb kivitelben.

Angol és francia china-ezüst GYÜRÜK egyedüli elárusítója Bihar-, Hajdumegye és Erdély részére nagyban és kicsinyben.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

## Szabászati tanfolyam

Tisztelettel értesitem az intelligens hölgyközönséget, hogy hatóságilag engedélyezett

szabászati és varró tanintézetet

nyitottam intelligens hölgyek részére.

*Szabni, rajzolni, ruhát és fehérneműt varrni alaposan tanítok.*

**Mindenki varrhat magának.**

Angol, francia ruhák, kostümök, blousok és gyermek ruhák legelegánsabb kivitelben készíttetnek.

Szives pártfogást kér

özv. Eszéky Gyuláné.

186.

Lukács György-utca (Kőfaragó) 28. sz.

## Ország Sándor

zongoragyára

R.-Palota. (Budapest mellett).

Alapított 1861-ben.

Ajánlja a mai kor igényeinek mindenben megfelelő

## új orgonáit.

Elvállal javításokat a legutányosabb árak mellett.

Kisebb orgonák raktáron!

121 Árjegyzéket kívánatra küldök.

Mesés olcsó árak !!



A legolcsóbb bevásárlás  
**CZIPŐ, KALAP**  
és mindennemű  
*urri és női divatcikkek*  
forrása van most! a volt Róth A. Gyula  
ujjonnan létesített

**WEISZ HENRIK**  
Czipő-, kalap- és rudivat-áruházában,  
**NAGYVÁRAD,**  
Zöldfa-utca, Amligóval  
szemben.



Mesés olcsó árak!

## Olcsó ezüst-bevásárlás !!

A m. kir. fémjelző hivatal által fémjelzett 13 próbás *ezüst evőkészletek* 5<sup>1/2</sup>%  
*gyertyatartók* és *girandolok* 6<sup>1/2</sup>%  
krajczár grammja

## DEUTSCH SIMON

ékszerésznél

Nagyvárad, Bémer-tér.

## TAVIRATOK.

Udvari ebéd.

Budapest, március 14. (Saját tud. táv.) Ma ismét udvari ebéd volt a budai királyi várpalotában. A király hosszasan beszélgetett a politikai helyzetről. Különösen *Andrássy* Gyula gróffal és *Münchenich* Auréllal, a ki honvéd egyenruhában volt. Gróf *Wilczek* ellenzéki képviselőtől az obstrukcióról kérdezősködött.

A képviselőházból.

Budapest, márcz. 14. (Saj. tud. táv.) *Vilczek* gróf a fedezetlen határidő üzlet tárgyában a *Rakovszky* indítványán lényegtelen módosítást indítványoz. *Rakovszky* elfogadja a módosítást. *Neuman* Armin interpellál a cukor konferencia ügyében.

Papp János archimandrita.

Balázsfalva, március 14. (Saját tud. táv.) *Metianu* János érsek a Gázdufélé alapítvány mai tárgyalása után *Papp* Jánost, az ujonnan megválasztott aradi gör. kel. püspököt archimandritává szentelte.

A királyi palota felszentelése.

Budapest, márcz. 14. (Saját tud. táv.) A király három hét múlva ismét visszatér Budapestre s akkor nagyobb ünnepségek keretében felszentelik a királyi palota új termeit.

**József főherceg köszönete.**

Budapest, márczius 14. József főherceg Pozsony város üdvözlő feliratára a következő levélben válaszolt:

Szivem mélyéből fakadnak a hála azon érzelmei, melyekkel szeretett szülővárosomnak, Pozsonynak oly meleg szavakban hoztam intézett üdvözlőjait fogadtam. Ezen érzelmeim nem is mulandók, mert még szívem dobog, mindig tartandanak, épp úgy, mint legbensőbb és legőszintébb ragaszkodásom anyavárosomhoz és minden egyes polgárához. Isten legdúsabb áldása szálljon önökre, viruljon városuk mindenkor. *József főherceg.*

**Tüntetés a Gotterhalte premierjén.**

Budapest, márcz. 14. (Saj. tud. táv.) A Magyar színházban a »Gotterhalte« mai premierjén a közönség zajosan tüntetett a Gotterhalte ellen. A gyűlölt dalt kifütyölték. Egyébként a darabot a közönség lelkes óvációban részesítette. Különösen annál a jelenetnél, mikor egy közös hadseregbeli főhadnagy a Kossuth-nóta huzásáért pofon akart ütni egy honvéd tisztet, mire ez provokálja s erre egy közhadseregbeli hadnagy oda lép a honvéd-tiszthez.

— Válassz engem segédednek, én is így tettem volna a te helyedben.  
A darab különben gyarló, de részleteiben poetikus és szinszerű.

**Közönség köre.\***

*Tekintetes Szerkesztő Ur!*

Nagyvárad Városi Tanácsának a f. hó 12-én tartott közgyűléséből egy pár helybeli lap oly tulzott referátát közölt az ottani működéséről, mintha egyszonyogot valaki elefántnak szeretne felfújni. A valódi tényállást pedig jónak látták elhallgatni és így mint személyem ellen irányuló inszultációt a leghatározottabban visszautasítom, annyival is inkább, mert 14 év óta vagyok egyik szerény tagja a város közgyűlésének és egész büszkén mondhatom, hogy még soha előki rendreutasításban nem részesültem, mivel engem egyedül a város jól fel fogott érdeke vezet és semmiféle személyeskedés, vagy gyanúsítás által magamat elragadtatni nem engedem. Ellenőrzésben pedig ha valamék téren visszaélést veszek észre, azt mindekor kötelességemnek tartom egész nyíltan leplezni és e tekintetben senkitől és semmiféle direktívét el nem fogadok. Igaz ugyan, hogy ezen szereplésem nem igen tetszik az ugynevezett érdekelteknek, azonban úgy hiszem, hogy a közügy érdeke mindig előbbvaló az olcsó népszerűségénél.

Ami pedig a dolog lényegét, a vámpanamát illeti, fenntartom magamnak, hogy valmint eddig minden téren, úgy az elbocsátott vámfelügyelő kérdésében is nekem lesz igazam, mert a városunk igen tisztelt polgármesteréről feltételezni sem lehet, hogy e tekintetben nem a legnagyobb lelkiismeretességgel járt volna el a fenti ügyben, amit legjobban bizonyít az, hogy nem ragaszkodott a vámkezelési szabályzatban gyökerező jogához, hanem lejárattott egy egész pártatlan és szigorú vizsgálatot, a melybe ő maga is belefolyt, a vizsgálat eredményét pedig áttette a vámmellenőrző bizottsághoz, a kik, őszintén mondom, hogy a legnagyobb szenvedély nélkül hozta meg egyhangulag véleményét. Mert olyan büntényeket láttunk fennforogni, hogy a panamázás kézzel foghatónak bizonyult és így csak sajnálni tudom, hogy a csütörtöki közgyűlés e tárgyban másképp határozott, mert

\* E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a Szerk.

attól lehet tartani, hogy a város előbb-utóbb ismét meglesz a mai modern humanizmus és nagylelkűség nevében pumpolva, ha részen nem állunk.

Végül még csak azon sajnálatomnak adok kifejezést, hogy az elmúlt csütörtöki közgyűlésen olyanok is voltak, a kik felszólalásomban Hlatky Endre ügyvéd ur és törvényhatósági tagtársamra nézve, kinek, a mióta csak ismerem, mindig személyes tisztelője voltam, célzatos gyanúsítást vélték érteni, mert ilyesmi én tölem egészen távol állott.

Vagyok a tekintetes szerkesztő urnak Nagyvárad, 1903. év márczius 14.

alázatos szolgálja

*Balogh Döme,*

városi törvh. bizottsági tag.

**REGÉNY-CSARNOK.**

**Tüzzel-vassal.**

Irta: Sienkiewicz Henrik. 218

És most, amikor Chmielnickijnek a hadvezéri botot hozta, a kozákoknak pedig messzemenő engedményeket, most minden reményét és bizalmát elvesztette — mert látta a fardozásainak hiábavalóságát és látta a végtelenül tátongó örvényt maga előtt.

Hát csak vére szomjaznak? nem akar ez a nép más szabadságot, csak a szabad rablást és pusztítást? (Öprengett a vajda és magába fojtotta a keserűségét, amely majd megrepesztette a szívét.)

— A Kisiel fejét. A Kisiel fejét! halál reá! ordította a tömeg, mintegy válaszul a gondolataira.

A vajda szívesen föláltozta volna tisztos ősz fejét, ha nem tartotta volna vissza a remény utolsó sugara, hogy még szolgálatára lehet a köztársaságnak. A jövendő ezt be is igazolta.

És miautt így gondolkozott, valami megnyugvás szállott a kétségbeesett lelkébe. Azzal vigasztalta magát, hogy hiszen ez a csőcselék nem kozáknép és nem Chmielnickij és az ő vezérei s végre is meg kell kezdődniök a tárgyalásoknak.

De l-sz-e a tárgyalásoknak fogadata, amikor egy félmilliónyi csőcselék áll fegyverben? Nem fog-e az eltűnni, mint a hólepel a pusztákról az első tavaszi szellő érintésére? A Jeremiás herceg szavai jutottak eszébe:

— Kegyelmet csak a legyőzötteknek lehet adni.

Ismét elmerült gondolataiba s megint csak a pusztulást látta maga előtt.

Éjfél elmúlt, a zaj és lárma valamennyire alább hagyott, de a vihar hangosan fűvöltött, kívül hófregteg garázdálkodott. A kifáradt csőcselék a házába tért és a küldötteket új reménység szállította meg.

Miaskowski Lőrincz, a lebergi kamarás felemelkedett a padról, kitekintett a jégvirágos ablakon és így szólt:

— Ugy látszik, Isten kegyelméből meg fogjuk énni a holnapot.

— Talán majd küld Chmielnickij kellő segítségét, mert ezzel a néhány emberrel nem jutunk el hozzá, — szólt Sniarowski.

Selinski, a brazlavi pohárnok keserűen nevetett.

— Ki fog aztán bennünket békeköveteknek nézni?

— Én már többször jártam a tatároknál követségben, szolt a nowgorodi zászlós, de ilyen utam még sohasem volt életemben. Több az okunk a kétségbeesésre, mint Korsun és Pilawice miatt. Én azt tanácsolom, uraim, hogy forduljunk vissza, mert egyezségről itt szó sem lehet.

— Forduljunk vissza, ismételte Bryowski, a kijewi városkapitány. Ha nincs béka, hát legyen háború.

Kisiel fölemelte a fejét és rémült szeméit a városkapitányra szegezte.

— A sárga vizek... Korsun... és Pilawice, mondta sötéten.

Aztán elhallgatott, a többiek is elhallgattak, csak Kultsynski, a kiewi kincstárnok mormolta hangosan a rózsafüzért és Krystowski vadászmeister ismételtette, miközben a fejét szorongatta a kezeivel.

— Micsoda idők! Micsoda idők! Az Isten legyen hozzánk irgalmas!

Most nyílt az ajtó és Bryowski, a pózeni püspök dragonyos kapitánya, aki a fegyveres fedezetet vezette, lépett a szobába.

— Fenséges vajda, szolt, egy kozák akar az urakkal beszélni.

— Várjon kissé, felelt Kisiel. Szétoszlott már a csőcselék?

— Igen, holnapra újra összejön.

— Sok bajotok volt velök?

— Rettenetes, de Doniec kozákjai agyonverték néhányat közülök. Holnap fel akarnak perzselni bennünket.

— Majd meglátjuk! Most engedd be a kozákokat.

Kis idő múltán ismét nyílt az ajtó és nyulánk, feketezakállú férfi állott meg a küszöbön.

— Ki vagy? — kérde Kisiel.

— Skrzetuski János, az orosz herceg-vajda huszárezredese.

Bryowski városkapitány, Kultsynski és Krystowski vadászmeister felugráltak a padról. Ők is a herceg alatt harcoltak az elmúlt évben Machnowkánál és Konstantinownál és igen jól ismerték Jánost, Krystowski meg rokona is volt. (Folyt. köv.)

**KÖZGAZDASÁG.**

**Értéktőzsdé.**

Budapest, márcz. 14.

Oszták hitel	697.—
Magyar hitel	701.—
Allamvasut	—
Rimamurányi	509.50
Magyar jelzálog	472.—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

**Határidők.**

Budapest, márcz. 14.

Buza októberre	8.01
Buza áprilisra	8.98
Tengeri	5.16
Rozs okt.	6.58
Zab ápr.	—
Káposzta, repce, aug.	6.96

**Hivatalos árfolyamok**

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1902. márcz. 14-én.

Magyar aranyjárdék 4	12.10
Magyar koronajárdék	93.25
Magyar vasuti köl sön aranyban 4/3	—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—
Magyar földterhermentési kötvény 4%	99.25
Italmérsi jog megváltási kötvény	—
Horváth szlavonföldterhermentési kötvény	99.50
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön	199.—
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	159.25
Oszták járdék papirban	100.35
Oszták járdék papirban	100.85
Oszták járdék aranyban	121.—
Oszták korona járdék	101.—
Oszták államsorsjegyek	154.—
Oszták magyar bank részvény	15.95
Magyar hitelbankrészvény	748.—
Oszták hitelintézet részvény	692.56
Párisi vista	95.65
29 frankos arany (Napoleon'dor)	19.10
Németbirodalmi márka	117.15
Londoni vista	240.82
20 márkás arany	23.43

A Szerkesztőért felelős

**Dr. VUCSKICS GYULA.**

**Kiadó lakások.**

A volt Mandel Adolf-féle Nagypiac-téren levő házban egy 4 szobából álló lakás mellékhelyiségekkel, egy bolthelyiség valamint Lukács György-utca 6. sz. a. a volt Romer-féle házban 2 szobás lakás 1903. május hó 1-től kiadók.

Értekezhetni a

Polgári takarékpénztárnál.

## Három magtár

azonnal kiadó a  
Biharmegyei kereskedelmi, ipar- és  
terményhitelbank  
Nagy, Teleky-utcai házában. 806

## Dr. Dreiszker vizgyógyintézete

KÓSZEGEN,

Vasmegeye, vasúti állomás.  
Márczius 1-től nyitva.

RENDSZER:

**Priesnitz és Kneipp.**

Legjobb gyógyeredmények!

Gondos orvosi felügyelet!

Igen jutányos ár!

Prospektus ingyen és bérmentve! 178

**A Richter-féle  
LINIMENTUM CAPS. COMP.  
Horgony-Pain-Expeller**

egy régi kipróbált háziszser, a mely már több mint 33 év óta megbízható bedörzsölésül alkalmaztatik köszvénynél, csúznál és meghűléseknél.

**Intés.** Silányabb utánzatok miatt bevásárláskor óvatossá legyünk és csakis eredeti üvegeket dobozokban a „Horgony” védjeggyel és a „Richter” cégjegyzéssel fogadjunk el. — 80 f., 1 k. 40 f. és 2 k. árban a legtöbb gyógyszerárban kapható. Főraktár: Török József, gyógyszerésznél Budapesten.

**Richter F. Ad. és társa,**  
caesz. és kir. udvari szállítók.  
Rudolstadt.



## Hirdetmény.

A Nagyváradi takarékpénztár, Biharmegyei kereskedelmi-, ipar- és terményhitelbank, Biharmegyei takarékpénztár és Gazdasági és iparbank bejegyzett nagyváradi cégek ezennel közzhírré teszik, hogy f. é. február hó 15. napjától kezdődőleg a betéti kamatlábat a következőleg állapították meg:

### Az intézetek fizetnek:

1. Egy zárlattól a másik zárlatig heverő tőkék után 4 % -ot. 2. A zárlatközi időben legalább 4 hónapig heverő tőkék után 3 1/2 % -ot. 3. a zárlatközi időben nem teljes 4 hónapig heverő tőkék után 3 % -ot. 4. Olyan tőkék után, melyek az intézetnél legalább 4 hónapig hevernek de betéti idejük a zárlat által megszakittatik olyképpen, hogy a zárlat időpontjáig még 4 hó el nem telt:

a zárlat előtti időre 3 % -ot  
a zárlat utáni időre 3 1/2 % -ot

A zárlat minden év június hó 30-án és december hó 31-én eszközölitetik és a kamatok a fenti kamatláb szerint tőkésítetnek.

A 10 % os jövedelmi adót a betevő megterhelése nélkül az intézetek fizetik.

Az intézeteknél elhelyezett régi betétekre nézve a most megállapított kamatláb f. é. április hó 1-ső napjától kezdődőleg lép érvénybe.

Nagyvárad 1903 február hó 14-én.

Nagyvárad takarékpénztár r. t.  
Biharm. keresk. ipar- és terményhitelbank r. t.  
Biharmegyei takarékpénztár r. t.  
Gazdasági és iparbank r. t. 158.

## ÉRTESÍTÉS Szabó és Hajnal

fűszer-, csemege-, bor-, ásványvíz, vadász- és lisztkereskedéséből

NAGYVÁRAD, FŐ-UTCZA,

(Dr. Grosz-ház)

a Széchenyi szállodával szemben.

Városi és vidéki telefon 251. sz.

Megérkeztek Erfurtból friss, csiraképes vetemény, virág és gazdasági magvaknak, s azokat a legolcsóbb árban árusítjuk.

Nagy választék mindennemű sajtok, halak, finom csukorkák és húsvéti tojásokban.

Különös figyelembe ajánljuk a következő áruinkat, melyek minden versenyt felülmulnak:

Finom háztartási Cuba kávé	1 kilo	1 frt 10 kr.
perkelés — — —	1 kilo	1 » 60 »
Cukor, koczka, kimérve	1 kilo	» 48 »
darabos »	1 kilo	» 47 »
Rizskása, olasz, I. — —	1 kilo	» 18 »
» II. — — —	1 kilo	» 14 »
Lencse, szép, nagyszemű	1 kilo	» 16 »
Köleskása — — —	1 kilo	» 14 »
Narancs és citrom	6 darab	» 10 »
Háztartási petroleum	1 liter	» 12 »
Szalonn petroleum	1 liter	» 16 »
Körösvölgyi bor, 1902. termés	1 l.	» 30 »
Rislingi bor, 1901. termés	1 l.	» 36 »

Vidékre 8 krral olcsóbb.

Helybeli megrendelések hához, vidéki megrendeléseket pedig a helybeli állomáshoz díjtalanul kiszállítjuk.

Tisztelettel 117

**SZABÓ és HAJNAL.**

ALAPITTATOTT: 1883 ban.

TELEFONSZÁM: 465.

## Cement-, műkö-, beton- és aszfalt-ipar vállalat.

190

# POLLÁK SAMU

Nagyvárad, Kert-utca 10. sz. || Kolozsvár, Szappan-utca 6. sz.

**Állandóan készít:** egyszerű cementlapot, sajtolt diszes mozaiklapot, csatorna-csőveket, lépcsőket, fedlapot, esőviz-folyókát és mindennemű MŰKÖVET, továbbá SZABADALMAZOTT HORNYOLT FEDÉLCSEREPET, teljesen TÜZBIZTOS szabadalmazott gipsztáblát válaszfalak gyors előállítására.

*Elvállal jótállás mellett:*

nedves lakások gyökeres szárazzá tételét, mindennemű aszfaltozást, betonozást, terazzo-munkát művészi kivitelben.

**Ajánlkozik:** járdák, szökő-kutak, csatornák, diszes fal és kerámiburkolatok, aszfaltparketták stb. elkészítésére.

Költségvetés ingyen és bérmentve.

A  
**Polgári Takarékpénztár**

részvénytársaság

**Nagyváradon.**

**Teljesen befizetett részvény-  
tőke: félmillió korona.**

**Elfogad betéteket** könyvecskére vagy folyó-számlára.

**Leszámitol** váltókat.

**Kölcsönöket ad** jelzálogi biztosíték mellett.

**Előleget ad** értékpapírokra, beraktározott terményre.

**Vesz és elad** tőzsdei árfolyammal bíró értékpapírokat.

**Kölcsönöket nyújt heti visszafizetéses alapon.**

180



## Értesítés.



Van szerencsém a n. é. közönség és a főtisztelendő papság becses tudomására hozni, hogy e hét folyamán megérkeztek a **tavaszi és nyári** ideayre szóló **legujabb divatu angol, francia és honi szövetek.**

Különösen felhívom a főtisztelendő papság figyelmét **tavaszi felöltőknek** angol sima szövetjeimre, melyek külön erre a czélra vannak. Ugyazintea állandóan nagy raktárt tartok **reverenda czimáda szövetekből, kolárékból és kvadrátos templomi sapkákból.**

Hivatkozással 12 év óta fenálló üzletem jó hírnevére, mely idő alatt b. megrendelőimtől a legnagyobb elismerést és bizalmat érdemeltem s jövőben is minden törekvésem oda fog irányulni, hogy b. megrendelőimtől a **jó munka és pontos kiszolgálás** által teljes megelégedésüket és bizalmukat kiérdemeljem.

*Kivánatra vidékre mintákat küldök vagy levelező-lapon való tudósítás után személyesen ki megyek.*

Szíves megrendeléseket kérve s magamat a n. é. közönség becses pártfogásába ajánlva, maradtam

kitünő tisztelettel

**BUMBERA IMRE**

férfiszabó,

Nagyvárad, új Bazár-épület, színház oldali rész.

**Figyelem!**

## Az „Amerikai áruháza” olcsó árakban utólérhetetlen!

Értesíteni kívánom a t. vevőközönséget, hogy az üzlet a régi helyiségbe **Fő-utca (Bazár-épület)** lett visszahelyezve, a hol most a rövidáruval kapcsolatban

**gyönyörű rőfös raktár lett berendezve**

teljesen új, remek áruval, melynek megtekintése figyelmet érdemel.

Telefon-szám: 372.

221.

Tisztelettel

**AMERIKAI ÁRUHAZ.**

**Uj üzlet. |✦| Uj üzlet. |✦| Uj üzlet.**

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy a **Szent László-téren**, a volt Kunz József és Társa cég helyiségében (Janky Antal utóda mellett) a legmagasabb igényeket kielégítő

## férfi-, női divat- és rövidáru-üzletet

nyitottam, melyben minőség tekintetében minden versenyt kizáró rövidáruk: csipke, szalag, gombok, nap- és esőernyők derékfűzők, harisnyák, mindennemű szabókellékek, béléсарuk

**a legnagyobb választékban, szolid árak mellett beszerezhetők.**

Szabóknak és varrónőknek  
árendelmény.

Vidéki megrendelések  
a leggyorsabban eszközöltetnek.

Rövidárukból ujdonságok és  
czélszerű különlegességek.

**Pontos kiszolgálás!**

140

Kiváló tisztelettel

**ANDRISKA JENŐ.**

## Kiadó lakás.

A Kossuth-utcai Mezey-házban a II-ik emeleten egy **6 szobás utcai lakás** f. évi május 1-től kiadó.

Bővebbet a házmesternél. 180.

ALAPÍTOTT: 1850.



ALAPÍTOTT: 1850.

Van szerencsém a n. é. gazdaközönségnek ajánlan

legkitünőbb **magvaimat.**

Valódi ereti kitüntetett

**takarmányrépa-fajokat.**

Valódi Oberdorfi, kerek, sárga;

Mammuth óriás, vörös, Eckendorfi,

Olajbogyó; Palaczk alaku, hosszú.

Államilag vizsgált, arankamentes

francia és magyar luczerna, stíriai

vörös lóhere.

**Pázsit díszfű-vegyülék.**

Angol perje, muhar, búkköny, paprika-köles, gomborka, len stb.

Különféle gazdasági **MAGVAK.**

A legjobb konyhakerti **VIRÁGMAGVAK** és **GUMÓK.**

A t. gazdaközönség becses megrendeléseit legnagyobb készséggel várva, maradok kiváló tisztelettel

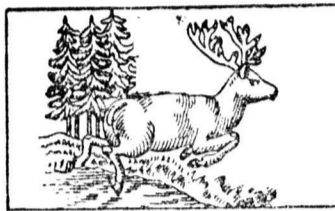
**Dell'Orto Károly**

Nagyvárad, Szent László-tér.

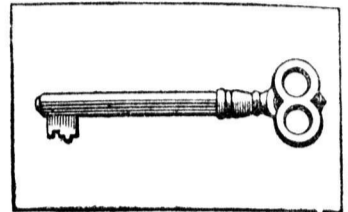
Képes árjegyzéket kívánatra bérmentve küldök  
Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan teljesítek. 159

# SCHICHT-szappan

„SZARVAS“ vagy „KULCS“



Legjobb, legkiadósabb és ezért a legolcsóbb szappan. Minden káros



hatású vegyítéktől mentes.

☞ ☞ Mindenütt kapható. ☞ ☞

Vásárlásnál ügyelni kell arra, hogy minden darab szappan „Schicht“ névvel és a fentebbi védjeggyel legyen ellátva.

## BECZKAY LAJOS

női és férfi divatüzlete,

NAGYVÁRADON, SZENT LÁSZLÓ-TÉR.

„A menyasszonyhoz“.

Ajánlja dusan felszerelt raktárát a legujabb

női ruhaszövetekből, jól mosó francia batisztokból, zefirekből és szintartó voalokból.

Ujdonságok! Női blousokból és Ujdonságok!  
napernyőkből.

Férfi és női fehérneműekből állandó nagy választék. Kitünő minőségű vásznak, schiffonok, függönyök, ággyarnitúrák, paplanok és szőnyegek stb.

— Szolid kiszolgálás, rendkívüli olcsó árak mellett. —

## 40 év óta fennálló saját asztalos- és kárpitos-műhely.

Nem gyári, de kizárólag az ország és a külföld elsőrendű műhelyeiből beszerzett **fa- és vasbutorok**, valamint **kárpitozott berendezések** nagy választéku raktára

NAGYVÁRAD,  
Zöldfa-u. 34. sz.

**WALLERSTEIN FERENCZ**

Papp György-féle házban, a volt Erber helyiségben.

butor nagykereskedése.

1901. májustól áthelyeztetett Zöldfa-u. 34. sz. Sörház-sikátorral szemben.

Elegáns háló, ebédlő, uri szoba és szalon berendezések minden kivitelben, stilszerű szilárd, első minőségű anyagból.

Szőnyegek és butorszövetek nagy választékban. | Kárpitozott butoraim saját műhelyemben készülnek.

Lakások kárpitozását, vagyis tapétirozását elvállalom.

Legjobb gyártmányú zongorák, pianinok és tűzmentes vas- és pénzszekrények kaphatók.

1091. májustól Zöldfa-utca 34. sz.

Sörház-sikátorral szemben.

Javítások gyorsan és pontosan eszközöltetnek.